

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lärares syn på läxor i grundskolan - En intervjustudie

Henrik Danielsson och Erik Enemar

LAU370

Handledare: Eva Knuts

Examinator: Joakim Forsemalm

Rapportnummer: VT08-1030-8

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Lärares syn på läxor i grundskolan – en intervjustudie

Författare: Henrik Danielsson och Erik Enemar

Termin och år: VT 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Eva Knuts, Etnologiska institutionen

Examinator: Joakim Forsemalm

Rapportnummer: VT08-1030-8

Nyckelord: Läxor, inläring, repetition, intervjuer

Sammanfattning:

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka lärares syn på läxor. För att förstå lärares syn om läxor på ett tydligare sätt, har vi delat upp vårt syfte i mer bestämda frågeställningar:

Hur definierar lärare läxor?

Hur använder sig lärare av läxor?

Hur tycker lärare att läxan skall utformas?

Hur ser lärare på föräldrars roll vid läxa?

Är det någon skillnad på lärares syn på läxor beroende på erfarenhet i yrket?

För att svara på dessa frågor har vi gjort en kvalitativ intervjustudie med nio stycken lärare på tre grundskolor i Göteborgsområdet. Urvalet av lärare var slumpmässig. Vårt examensarbete bygger på vetenskaplig litteratur från svenska och internationella forskare. Litteraturen om läxor, är skriven från 1990-talets mitt, eftersom vi har koncentrerat oss på skolan under den nuvarande läroplanen Lpo94.

Den största delen av lärarna, liksom nationalencyklopedin, definierar läxan som en form av hemarbete. Lärare är, liksom forskarna, inte helt överens om en gemensam definition. Forskare som Hellsten och Westlund har kommit fram till att man inte kan definiera läxan, då den är mångfacetterad. Framförallt används läxan för elevernas inläring, men också för elevernas ansvarsutveckling samt föräldrarnas insyn i skolarbetet. Läxan kan vara som en form av repetition för eleverna. Detta behavioristiska tänkande lever kvar i skolan genom lärares synsätt som är präglad av den kultur som finns på skolan och den lärarutbildning som de har genomgått. Enligt lärarna är de också påverkade av föräldrarnas inställning till läxor.

Genom vår studie, vill vi väcka en debatt bland lärarstudenter, lärare, skolledning, föräldrar och elever om läxan som arbetsmetod.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 PROBLEMMOMRÅDE, METOD OCH AKTUELLT KUNSKAPSLÄGE	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 SYFTE	5
1.2.1 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	6
1.2.2 AVGRÄNSNINGAR.....	6
1.3 MATERIAL OCH METOD	6
1.3.1 HERMENEUTIK.....	6
1.3.2 INTERVJUER SOM METOD.....	7
1.3.3 VÅRA INTERVJUER.....	8
1.4 INLÄRNINGSTEORIER	9
1.4.1 SKINNER – FÖRESPRÅKAREN FÖR LÄXOR?	9
1.4.2 PIAGET – FÖRESPRÅKAREN FÖR LÄXOR?.....	10
1.4.3 VYGOTSKIJ – MOTSTÅNDARE TILL LÄXOR?.....	12
1.4.4 LÄXANS ROLL I LÄROPLANERNA.....	13
1.5 TIDIGARE FORSKNING	13
1.6 DEFINITION AV BEGREPPET LÄXA	18
2 LÄXOR I SKOLAN	19
2.1 HUR DEFINIERAR LÄRARE LÄXOR?	19
2.1.1 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL DERAS UTBILDNING.....	20
2.1.2 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL ÅRSKURS.....	21
2.1.3 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL ÄMNE.....	22
2.1.4 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL ELEVENS INLÄRNING.....	23
2.2 HUR ANVÄNDER SIG LÄRARE AV LÄXOR?	24
2.2.1 LÄXA FÖR ATT ELEVERNA SKALL LÄRA SIG ATT TA ANSVAR.....	24
2.2.2 HEMUPPGIFT FÖR ATT FÖRÄLDRARNA SKALL FÅ INSYN I SKOLVERKSAMHETEN.....	25
2.2.3 ÖVNING FÖR ATT REPETERA DET MAN LÄRT SIG I SKOLAN.....	25
2.2.4 HEMARBETE FÖR ATT MAN INTE HINNER MED I SKOLAN.....	26
2.3 HUR SER LÄRARE, ELEVER OCH FÖRÄLDRAR PÅ LÄXOR?	27
2.3.1 POSITIVA SIDOR MED LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA.....	27
2.3.2 NEGATIVA SIDOR MED LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA.....	28
2.3.3 ELEVERS SYN PÅ LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA.....	29
2.3.4 FÖRÄLDRARS SYN PÅ LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA.....	31
2.3.5 KORTARE ELLER LÄNGRE LÄXA, VAD FÖREDRA LÄRARE?.....	32
3 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	34
3.1 HUR DEFINIERAR LÄRARE LÄXOR?	34
3.2 HUR ANVÄNDER SIG LÄRARE AV LÄXOR?	34
3.3 HUR TYCKER LÄRARE ATT LÄXAN SKALL UTFORMAS?	35
3.4 HUR SER LÄRARE PÅ FÖRÄLDRARS ROLL VID LÄXA?	35

3.5 ÄR DET NÅGON SKILLNAD PÅ LÄRARES SYN PÅ LÄXOR BEROENDE PÅ ERFARENHET I YRKET	36
4 EGNA REFLEKTIONER	37
4.1 ERIKS KOMMENTAR:	37
4.2 HENRIKS KOMMENTAR:	37
5 REFERENSLISTA	38
5.1 PUBLICERADE TRYCKTA KÄLLOR	38
5.2 ÖVRIGA TRYCKTA KÄLLOR	39
5.3 OTRYCKTA KÄLLOR	39

BILAGA

40

INTERVJUFRÅGOR

40

FÖRORD

Vi vill rikta ett hjärtligt tack till;

Eva Knuts, vår handledare som varit ett stort stöd, i både kreativ bemärkelse och hjälp med formalia. Vi vill speciellt tacka Eva för den tid och kraft som hon lagt ner, för att hjälpa oss i vårt examensarbete om lärares syn på läxor.

Vi vill också tacka de lärare på fältet som tagit sig tid och kraft till att delta i våra intervjuer samt till de tre rektorer på dessa lärares skolor som gett sin tillåtelse till detta.

Vi vill också tacka alla de lärare som vi under årens lopp träffat i vår utbildning på Göteborgs Universitet och under vår verksamhetsförlagda utbildning i Partille och Mölndal. Dessa lärare har lagt ner både tid och mycket arbete för att hjälpa oss att kunna bli duktiga lärare och som vi hoppas kunna bestyrka, när vi kommer att börja arbeta som pedagoger.

Till sist, vill vi tacka varandra för ett gott samarbete som fungerat fantastiskt bra, trots våra olikheter, förmågor och brister.

Henrik Danielsson

Henrik Danielsson

Erik Enemar

Erik Enemar

Non scholae, sed vitae discimus "Vi lär inte för skolan utan för livet"

1 PROBLEMMOMRÅDE, METOD OCH AKTUELLT KUNSKAPSLÄGE

1.1 BAKGRUND

Efter snart fyra och ett halvt års studier på lärarutbildningen har vi fått en bra bild över vad det innebär att vara lärare. Vi känner båda två, att vi har fått en bra förståelse över vad det betyder att vara lärare i geografi samt historia och idrott. Men, vi har förstått genom vår praktik ute på våra skolor att det ändå har saknats något i vår utbildning. Den vardagliga rutinen i de svenska skolorna med att ge läxor till eleverna är något som vår lärarutbildning inte har ägnat sig ens en tanke åt. Vårt intresse för läxor grundar sig därför i läxans frånvaro under vår utbildning. I styrdokumentet för den svenska skolan existerar inte läxan alls. Trots detta faktum existerar det en dold agenda inom skolan från skolledning, kollegor, föräldrar och elever, att vi från den första dagen som verksamma lärare skall ge läxor till våra elever.

Att ge läxor till de svenska skolbarnen tar en väsentlig del av skolarbetstiden i anspråk varje vecka och vi har väl alla fått uppleva detta. Vi anser därför att det har uppstått ett stort glapp mellan verkligheten i skolan och undervisningen på lärarutbildningen. För en väsentlig del av de arbetsuppgifter som man har som lärare finns inte på lärarutbildningen. Detta är en stor anledning till att vi har valt detta specifika ämne, då vi vill få en djupare förståelse för vad lärare tänker om läxor och varför lärare är för eller emot att ge läxor till sina elever. Vi vill skaffa oss en ökad kunskap i detta ämne, så att vi kan ta ett steg till i rätt riktning för att kunna bli "den gode läraren" som på alla sätt kan hjälpa eleverna till att få ett ökat intresse för både skolämnen och skolan i stort. De engelska pedagogerna och forskarna inom pedagogik, Peter Ramsey och Debbie Oliver (1995) lyfter fram (i en artikel i en engelsk tidskrift för pedagoger) följande kriterier på den gode läraren:

- Har en stor variation i sina undervisningsmetoder
- Arbetar situationsanpassat
- Är lyhörd för signaler i undervisningssituationen

David Hopkins som är en engelsk professor i utbildning på Universitetet i Nottingham pekar på följande (Hopkins 1993):

- Intresserad av utveckling och innovation - att pröva nya grepp
- Fokuserar på elevers lärande och har höga förväntningar på dem
- Läraren är aktiv vid planeringen av undervisningen
- Har förmåga att reflektera över sin undervisning.

Vår förhoppning är att detta examensarbete kan hjälpa oss att använda läxor på ett sätt som gynnar eleverna, kunskapsmässigt och intressemässigt.

1.2 SYFTE

Syftet med detta arbete är att undersöka lärares syn på läxor. Vi kommer att intervjua lärare på olika skolor och därefter analysera deras svar. Denna analys gör vi för att undersöka om synen på läxor hos lärarna skiljer sig åt oberoende av antal yrkesverksamma år eller vilken skola och årskurs lärarna arbetat på.

1.2.1 FRÅGESTÄLLNINGAR

För att förstå lärares syn beträffande läxor har vi valt att dela upp vårt syfte i bestämda frågeställningar. Vår analys av lärares syn på läxor tydliggörs genom nedanstående frågor:

- Hur definierar lärare läxor?
- Hur använder sig lärare av läxor?
- Hur tycker lärare att läxan skall utformas?
- Hur ser lärare på föräldrars roll vid läxa?
- Är det någon skillnad på lärares syn på läxor beroende på erfarenhet i yrket?

1.2.2 AVGRÄNSNINGAR

Vi har använt oss av vetenskaplig litteratur från svenska och internationella forskare i vår studie om lärares syn på läxor. Den litteratur som handlar om läxor är skriven under 1990-talets mitt eller senare, eftersom vi vill koncentrera oss på skolan och läxgivningen under den nuvarande läroplanen Lpo94. Men, vår teoridel behandlar äldre teorier från forskare som Skinner, Piaget och Vygotskij. Anledningen är att vi inte funnit några bättre teorier angående läxans vara eller inte vara. Dessa teorier tillsammans med andra litteraturstudier kommer att vara grunden för vår teoretiska bakgrund och detta kommer att ge oss blivande lärare en stadigare grund att stå på rent kunskapsmässigt. För att undersöka och ta reda på lärarnas syn på läxor har vi intervjuat lärare som är verksamma ute på tre olika grundskolor. Tanken från början var att även ta med skolor i ”problemområden” i vår intervjustudie, för att få ett större område att undersöka, men vi fick avslag från skolledningen på dessa skolor pga. olika skäl som exempelvis tidsbrist.

1.3 MATERIAL OCH METOD

1.3.1 HERMENEUTIK

Den vetenskapsteori som vi utgår ifrån är hermeneutik. I etnologiska arbeten är det vanligt att man arbetar hermeneutiskt, eftersom den hermeneutiska vetenskapsinriktningen utgår ifrån att forskaren tolkar hur världen är och hur den uppfattas. Den hermeneutiske forskaren samlar in sitt material genom intervjuer, genom bild- och texttolkningar, samt observationer av verkligheten (Thurén 2004:45–47). I detta arbete kommer vi att använda oss av intervjuer och av texttolkningar.

Vid insamlandet av vårt material, så använder vi oss av ett dubbelhermeneutiskt arbetssätt. Detta begrepp grundades av sociologen Anthony Giddens som ansåg att, när forskaren skall samla in sitt material, så skall denne både ta hänsyn till de sociala aktörerna i samhället och samtidigt ha en viss distans till dessa aktörer för att kunna bilda egna teorier och tolkningar av deras handlingar. Vi kommer i vår studie att ta del av de sociala aktörernas åsikter om läxor, dvs. lärarnas åsikter, och vi kommer att distansera oss från de sociala aktörerna i samhället, när vi tittar på vad forskningen säger om läxor, dvs. den litteratur som vi har läst (Gilje & Grimen 2007:179).

I hermeneutiska arbeten är det mycket viktigt att belysa att de tolkningar som forskaren gör alltid bör ske i samband med en kontext. Detta betyder att forskaren måste uppmärksamma den situation, som denne tolkar, uppstod i. Det kan vara så, att den mening, avsikt eller det skäl, som en text har, kan tolkas olika mellan författaren och den person som sedan läser den (Gilje & Grimen, 2007:186). Ett bra hjälpmedel för forskaren för att komma ihåg den kontextuella situationen är att spela in sitt materialinsamlande på band.

I detta fall kommer vi att spela in intervjuerna. Detta är till stor hjälp för forskaren så att denne kan komma ihåg hur situationen var (Fägerborg 1999:70). I vårt arbete tolkar vi vetenskapliga texter som behandlar läxor, styrdokument samt lärarnas svar i våra intervjuer.

1.3.2 INTERVJUER SOM METOD

Det finns olika sätt på hur man genomför intervjuer, beroende på om man använder sig av kvantitativa eller kvalitativa intervjumetoder. Vad det är för någonting som forskaren vill ha reda på, styr också intervjuens utformning (Stukát 2005:37). Vi använder oss av kvalitativa intervjumetoder i detta arbete. Det finns en del varierade beteckningar på kvalitativa intervjuer i litteraturen som ibland kan kallas för ostrukturerade intervjuer som i boken *Etnologiskt fältarbete* (Fägerborg 1999:62) eller som i boken *att skriva examensarbete inom lärarutbildningen* (Stukát 2005:39) och ibland kan intervjuerna kallas för samtalsintervjuundersökning som i *Metodpraktikan* (Esaiason 2007:258). Den kvalitativa intervjun fokuserar mer på ett avgränsat område eller en speciell företeelse, i vårt fall läxan. Nackdelen med den kvalitativa intervjun är att det blir svårare för forskaren att dra några större generella slutsatser eftersom det insamlade materialet från intervjun bara kan sägas gälla på den plats och i den situation som det samlades in på (Esaiason 2007:260).

I detta arbete kommer vi att vara kvalitativa i vårt materialinsamlande och de flesta etnologiska arbeten är oftast kvalitativa (Kajser & Öhlander 1999:20). Det viktiga är att tolka och förstå det fenomen som forskaren är intresserad av, inte att samla in så mycket data som möjligt för att sedan generalisera denna, vilket ofta sker i kvantitativa studier. Vid denna metod använder sig forskaren bara i en mindre utsträckning av statistik och matematik, för det viktigaste är förståelsen för fenomenet här och nu och inte förklarande och långvarigt för all framtid (Stukát 2005:32). Genom att använda sig av kvalitativa metoder i sin datainsamling så vill forskaren skapa sig en djupare förståelse av de problem som denne har studerat. En viktig del för forskaren, i sin väg till att få en djupare förståelse, är att skaffa sig ett holistiskt synsätt. Inom detta synsätt är helheten är viktigare än delarna och forskaren bör kunna koppla samman problemet i ett större sammanhang (Andersen 1998:31). Inom hermeneutiken kallas detta holistiska synsätt för den hermeneutiska cirkeln. Denna cirkel beskriver just sambandet mellan del och helhet i det vi tolkar. Vi kan inte tolka något om delen, om vi inte vet något om helheten. I motsatt riktning kan vi inte tolka och säga något om helheten, om vi inte vet något om delen. Därför är det viktigt för forskaren i att både titta brett samt att gå in på detaljer och delar i det som denne forskar om. Detta för att forskaren sedan skall kunna motivera varför denne har gått tillväga på det sätt som han/hon har gjort, i sin forskning (Gilje & Grimen 2007:187-189).

Den kvalitativa intervjuform som vi har använt oss av är inte helt ostrukturerad. Den intervjuade läraren, eller informanten fick inte prata helt fritt om vad denne tyckte om läxor, utan vi styrde upp intervjuerna efter ett frågeformulär (bilaga 1). Den danske forskaren Ib Andersen kallar denna typ av intervjuer för ”*delvis strukturerade*” i sin bok *Den uppenbara verkligheten*. När man som forskare använder sig av denna intervjutyp har man, enligt Andersen, en större teoretisk och faktamässig förkunskap om området i fråga än vid helt ostrukturerade intervjuer. Frågorna behöver nödvändigtvis inte behandlas i den ordning som intervjuguiden anger, utan en viss möjlighet till flexibilitet ges utifall informanten behandlar frågorna i samband med en tidigare fråga. Intervjuerna spelades in för att sedan transkriberas (Andersen 1998:162). När det gäller forskningsetiska principer har vi följt de regler och rekommendationer som Vetenskapsrådet har utarbetat. Dessa regler innehåller informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav (HSFR 1996).

1.3.3 VÅRA INTERVJUER

Vi har genomfört våra intervjuer i tre grundskolor i Göteborg som av oss har getts fingerade namn; Bananskolan samt Citronskolan i västra Göteborg och Ananasskolan i södra Göteborg.

Dessa intervjuer genomfördes under ett par dagar i april månad 2008. Vi intervjuade totalt nio stycken lärare i varierande ålder och kön som av integritetsskäl och med hänsyn till skola, elever etc. har i denna studie fingerade namn. De som arbetar på Ananasskolan har fått namn som börjar på A, de som arbetar på Bananskolan på B och Citronskolan på C. Urvalet var till övervägande del slumpmässigt, då vi först på plats vid dessa skolor frågade lärare om en intervju och efter att vi presenterat oss själva och vad intervjuerna handlade om, så använde vi oss av alla de lärare som var villiga att ställa upp. Det var bara en som i förväg hade lovat att ställa upp på en intervju.

Även skolorna var slumpvis utvalda av oss i två fall av tre och vi fick avslag från ett par skolor pga. att deras lärare redan var överhopade med arbete. Det var bara Ananasskolan som inte valdes av en slump, utan genom att en av oss sedan tidigare hade bra kontakter med skolans personal och skolledning pga. en tidigare genomförd vfu (verksamhetsförlagd utbildning) där. Intervjuerna varade mellan 15-30 minuter och vi har transkriberat intervjuerna i sin helhet. Citaten som vi har använt oss utav i uppsatsen är redigerade för läsbarhetens skull. Då vi endast arbetat med grundskolelärare har vi inte i vår studie inriktat oss på deras ämneskompetens, då flera av dem arbetar med flera ämnen och ett par stycken har efter många års erfarenhet inte längre så mycket undervisning, utan fungerar mer som rådgivare på skolan. Vår studie har mer fokuserat på hur lärares synsätt kan vara ganska lika på vissa sätt samt väldigt olika och skiftande beroende, mer på erfarenhet än kön och ålder.

Ananasskolan är en mindre skola med ca 150 elever och med en klass i varje årskurs och årskurserna är 1-6. Denna skola ligger ganska centralt och omges av äldre hus och större bostadsområden. I denna skola finns barn från både arbetarklass och lägre medelklass. Förutom traditionell svensk skolundervisning har de även ett lärarlag med montessorrilärare.¹ På denna skola intervjuade vi fyra lärare och dessa var:

Adam, ca 45 år och idrottslärare med 12-års erfarenhet som lärare. Undervisar endast i idrott.

Anders, ca 35 år och specialpedagog med 10 år inom läraryrket. Undervisar i svenska, matematik och engelska samt hjälper elever som har läs- och skrivsvårigheter.

Agneta, ca 60 år och montessorrilärare och lågstadielärare med 30-års lärarerfarenhet.

Anton, ca 35 år och grundskolelärare 1-7 med 7 år i läraryrket. Undervisar i svenska, so-ämnen samt matematik.

¹ Montessorripedagogiken bygger på ett samspel mellan teori och praktik. Denna pedagogik grundades av antropologen Maria Montessori (1870-1952) som menade att barnets sociala, emotionella och fysiska utveckling är minst lika viktig som den intellektuella (Forssell 2007:149-151).

Bananskolan är en medelstor grundskola med årskurserna 1-9. Skolan har ca 600 elever och området runt omkring skolan omges av villor och radhus. Således är det främst barn från vanlig medelklass till högre medelklass som går här. På denna skola intervjuade vi tre lärare:

Barbro, ca 60 år och specialpedagog med 40-års erfarenhet som lärare. Arbetar som stödperson.

Boel, ca 30 år och grundskolelärare 6-9 med 4 års lärarefarenhet. Undervisar i tyska och engelska.

Bengt, ca 30 år och grundskolelärare 6-9 med 8 års erfarenhet som lärare. Undervisar i idrott, matematik och kemi.

Citronskolan är en mindre grundskola med årskurserna 1-9. Skolan har ca 200 elever och det närliggande området består främst av radhus från 1970-talet. Vi fann två lärare att intervjuas:

Carl, ca 30 år och grundskolelärare 1-6 med 5 års erfarenhet som lärare. Undervisar i matematik, No och idrott.

Cecilia, ca 40 år och grundskolelärare 6-9 med 3-års lärarefarenhet. Undervisar i bild och svenska.

1.4 INLÄRNINGSTEORIER

Det finns tre inläringsteorier som vi vill koppla ihop med läxor. Det är behaviorismen som framförallt teoretiserades i skolans värld genom den amerikanske psykologen Skinner, som var starkt påverkad av den ryske forskaren Ivan Pavlov. Det är Piagets teori som grundar sig på individens egen betydelse för lärandet som också har påverkat läxornas utformning. Till sist, har vi Vygotskijs teori om den sociokulturella betydelsen av inläring. Skinner och Piaget är enligt vår mening klart för läxor, medan vi tolkar att Vygotskij är mer emot läxor som en positiv inlärningsmodell, förutom då läxan görs tillsammans med en eller flera kamrater och/eller föräldrar, eftersom ett samspel då kan ske mellan olika individer och lärandet kommer först då, enligt Vygotskij att bli givande. Vi har i avsnitten under detta kapitel 1.4 använt oss till stor del av Knud Illeris som är professor vid Danmarks Pedagogiske Universitet i danska Roskilde och hedersprofessor vid Columbia Universitet i New York. Illeris är också en internationell forskare inom läroforskning. Illeris bok med titeln *Lärande* behandlar både den traditionella och den senaste läroforskningen

Här följer en kortare sammanfattning av dessa tre teorier, Skinners behaviorism, Piagets teori samt Vygotskijs teori:

1.4.1 SKINNER – FÖRESPRÅKAREN FÖR LÄXOR?

Psykologen Skinner (1904-1990) var en av dem som lyfte fram att undervisning kan programmeras. Om man stegvis matar fram associationer lär sig barnet på ett bra sätt. Man förstärker de saker i utvecklingen som man tycker är bra. Barnet ska själv uppleva resultatet och framgången positivt. Det byggdes till och med maskiner som skulle underlätta inläring.

Behaviorismen som Skinner förespråkade, har haft ett stort inflytande över hur den svenska skolverksamheten bedrivits och då speciellt gällande läxor, då läxor kan ses som stimulus och den respons som läraren ger kan uppfattas som en belöning. Eleverna lär sig av denna erfarenhet att belöningen kommer om man upprepa samma beteende. Eleven får ett

erkännande av läraren, om man gör sin läxa. Dessa teorier fick ett genombrott under 1970-talet i den svenska skolan och undervisningen byggde till stor del på att eleverna fick feedback på sitt utförda arbete. Feedbacken blev således responsen eller belöningen efter det gjorda arbetet som sågs som stimulus. Om man som elev gav ett felaktigt svar, så uteblev också belöningen (Säljö 2000:52). Helena Korp som arbetar som adjunkt i pedagogik vid Högskolan Trollhättan-Uddevalla och som varit doktorand vid Göteborgs Universitetets Institution för Pedagogik och Didaktik skriver i sin bok om kunskapsbedömning att undervisning som är präglad av behavioristisk inlärningsteori bygger på en bild av eleven som ett tomt kärl, som ska fyllas och där läraren förmedlar kunskap till eleven, vars enda uppgift är att lagra den (Korp 2007:63).

Under 1960- och 1970-talet var behaviorismen² framstående inom den pedagogiska forskningen. Detta avspeglade sig också i skolans styrdokument under samma tid, då inlärning ansågs vara detsamma som utveckling. Undervisningen delades då upp i mindre delmål som sedan förstärktes. Prov för att mäta elevernas kunskaper var vanligt förekommande. Denna betoning på repetition som är en del av det behavioristiska tankesättet nämns också av flera lärare i vår studie som en anledning till att man använder sig av läxor.

1.4.2 PIAGET – VARKEN FÖR LÄXOR ELLER EMOT LÄXOR?

Jean Piaget (1896-1980) var en forskare som intresserade sig för inlärning. Piaget accepterade Skinners teori; att barn lär sig saker med programmerad undervisning, men han påpekade att barnen inte upptäcker något nytt. Att upptäcka nytt är dock en viktig del när man skapar ny kunskap. (Piaget 1972:15) Han förespråkade varken direkt för- eller emot läxor, men man kan ändå sätta in läxans betydelse i hans teorier. Piaget forskade om barns utveckling, från spädbarn till 16-års ålder. Genom ett flertal observationer av barn kunde Piaget urskilja vissa bestämda mönster som Piaget delade in i fyra perioder enligt pedagogen Karin Cronlund som tolkat Piaget (Cronlund 2001:44-49):

1. *Sensomotoriska perioden (0-2 år)*

Under denna period tänker barnen med hjälp av sina sinnen som lukt, hörsel, smak, synintryck, ljud etc. Barnen är helt fokuserade på sig själv och sina egna behov. Omvärlden undersöks med hjälp av dessa sinnen. Dessa sinnen utvecklas då under denna period väldigt mycket. Motoriken hos barnet är också en sak som utvecklas i rask takt under denna period. Barnet lär sig att greppa saker, de lär sig att gå etc.

2. *Preoperationella tänkandets period (2-6 år)*

Under denna relativt långa period så utvecklas barnets tänkande alltmer. Man kan säga att barnens fantiserande kommer igång här. Barnen kan leka sig in i vuxenroller som (mamma-pappa-barn). Barnen kan också tro att de kan påverka omgivningen genom sina tankar, mer än de i verkligheten kan och detta kan kallas för magiskt tänkande. Under samma period börjar barnen att förstå symboler som, ens egen spegelbild, fotografier av människor och att siffror och bokstäver är symboler.

² Enligt Skinner innebär behaviorismen att undervisningen uppdelas i mindre delmål. Delmålen lärs in i angiven ordning och sätts till sist ihop till en helhet. Önskat resultat uppnås genom att förstärka varje uppnått delmål och slutligen helheten. Skinner poängterar speciellt sambandet mellan stimuli och reaktioner och i synnerhet denotationen av förstärkning (Jerlang, 1999).

3. *Konkretoperationella tänkandets period (6-11 år)*

Under denna period börjar barnen att mer och mer tänka som en vuxen, men på ett mer konkret sätt. Barnen lär sig att läsa och räkna, men det är fortfarande svårt att läsa vad som sägs mellan raderna och att räkna utan hjälp av äpplen, fingrar och miniräknare.

4. *Abstrakta tänkandets period (11-16 år)*

Barnens eller rättare sagt ungdomarnas begreppsvärld blir allt större. Man börjar förstå begrepp som man ej kan ta på som exempelvis frihet och demokrati.

Enligt Piagets inlärningsmodell, så måste läxan anpassas till personens nivå och ålder, för att läxan skall vara meningsfull eller som den amerikanske läroforskaren och Piagetinspirerade David Ausebel uttryckte det: *"Den viktigaste enskilda faktorn som påverkar lärandet är det som den lärande redan vet."* (Illeris 2007:56). Om detta stämmer, borde läxorna i större grad än idag, utformas individuellt för att passa den enskilda elevens tidigare kunskap. Man kan tycka att det finns ett slags motsatsförhållande till detta, då det samtidigt finns ett universellt barn i Piagets värld. Barn som genomgår samma utveckling överallt och har gjort så, sedan mänsklighetens början. Vår tolkning av Piaget i detta fall är att Piaget i stora drag generaliserar och att dessa fyra ovannämnda beskrivna perioder inte kan tolkas bokstavligt på varje barn, utan precis som puberteten börjar och slutar vid olika tidpunkter hos ungdomarna så kan det finnas ett större rörelsemönster, åldersmässigt utanför dessa ramar.

Piaget har också beskrivit att barn till sin gamla kunskap kopplar samman ny kunskap och att detta ske genom assimilativt lärande eller ackommodativt lärande.

Det assimilativa lärandet är den vanligaste formen av lärande som människor praktiserar dagligen i olika sammanhang. Detta lärande bygger på konstanter i tillvaron; dvs. att det är bundet till bestämda mentala scheman som byggs ut med hjälp av ny kunskap. I detta sammanhang kan man därför tala om ett additivt lärande. Traditionella läroplaner med bestämda lärare och kurser bygger faktiskt på detta och har fungerat ganska bra, när förändringarna i samhället gick relativt långsamt. Idag, däremot passar denna modell ganska illa pga. de nyckfulla och snabba förändringar som sker i samhället (Illeris 2007:58-59). I detta lärande passar annars, läxan mycket bra in, då man med hjälp av läxan förbättrar och förstärker sin egen tidigare kunskap.

Det ackumulativa lärandet innebär att man omstrukturerar redan etablerade mentala scheman helt eller delvis pga. att man befinner sig på okänd mark och där ens kunskap inte riktigt passar in och man måste luckra upp sin kunskap, för att bygga på med den nya kunskapen. Man kan beskriva det genom följande liknelse: Om ens kunskap är en räls som man bygger och man plötsligt ser att spåret tar slut, så är man tvungen att backa tåget, dvs. sig själv tills man finner ett sidospår som man kan växla in på som bättre passar in på den nya kunskapen. Man kan i denna kontext förstå att detta lärande är betydligt svårare än det assimilativa lärandet, då detta både är svårare och mer energikrävande än det förra. Men de positiva effekterna är desto större, då man bygger upp läroresultat av en mer hållbar och användbar karaktär. Man kan, enligt Knud Illeris, här tala om begrepp som reflektion, kritiskt tänkande och medvetenhet (Illeris 2007:60-63) och vi lärarstudenter förstår ju efter mer än fyra års högskolestudier, i vilken stor betydelse dessa begrepp har i att införskaffa sig ny kunskap. I denna form, betyder läxans utformning betydligt mer än under det assimilativa lärandet. Läxans utformning måste med detta begrepp vara av en sådan art, att det måste finnas möjligheter till alternativa svar eller helt nya svar och som bygger mer på diskussioner med sig själv, i frågor som ex. för-, emot- etc. Vygotskijs teori passar in i denna typ av lärande.

1.4.3 VYGOTSKIJ – MOTSTÅNDARE TILL LÄXOR?

Lev Vygotskij (1896-1934) var en rysk pedagog som intresserade sig för hur man bäst utvecklar sin egen kunskap. I likhet med Piaget studerade han barns utveckling och de båda var födda samma år, 1896, men där slutar likheterna. Vygotskij var väl inte direkt emot läxor, men inte heller för dessa, då han bortser helt från det vardagslärande som Piaget beskriver som det assimilativa lärandet och Vygotskij inriktar sig istället på omvärldens betydelse för den enskilda individens utveckling och prestation. Detta brukar kallas för den sociokulturella historiska teorin på grund av följande:

Social; därför att lärandet sker tillsammans med andra, poängterar Knud Illeris som intresserat sig för Vygotskij (Illeris 2007:79). Enligt detta perspektiv iakttar och hittar man förebilder för hur man lär, man utmanas av andras kunskaper, man förmås organisera och strukturera sina kunskaper när man skall lära andra. Detta medför att aktivitet är ett centralt begrepp för lärande. Elever som lär sig mycket, karakteriseras av att de anslår mycket tid åt lärandet, har goda sociala gemenskaper, resonerar ofta med vuxna och barn.

Kulturell; av den orsaken att vi använder kulturella hjälpmedel i lärandet, som t.ex. symboler, filmer, datorer etc. ”Kultur är externaliserat medvetande och medvetande är internaliserad kultur” (Strandberg 2006:80). Eleverna bör därför lära sig att använda olika former av hjälpmedel för att tillgodose sig ny kunskap.

Historisk; på grund av att man kan påverka utvecklingen och omgivningen. Genom kreativitet kan man förändra. Kreativitet är kombinationsförmåga, att använda saker på nya sätt. Nydanande tankar går över givna strukturer.

Vygotskij som enligt oss var en motståndare till läxor, talar ofta om att lärande sker i samspel med andra, vilket läxorna oftast inte gör, då man som elev skall sitta hemma själv och göra sin läxa. Vygotskij tar upp två centrala begrepp i sin sociokulturella teori och det är; den närmaste utvecklingszonen samt uppfattningen om vetenskapliga begrepp. Vad avses med detta? Jo, den närmaste utvecklingszonen avser avståndet mellan den aktuella utvecklings- eller kunskapsnivån hos den enskilda individen till dennes potentiella utvecklingsnivå och som endast kan nås genom hjälp från vuxna och/eller samarbete med duktiga jämnåriga personer (Illeris 2007:79-80). Man kan i detta sammanhang tala om att lärandet måste ske i samspel med andra och dessa andra, dvs. vuxna och/eller jämnåriga måste på ett eller annat sätt ha en högre kunskap för att ett lärande skall ske. Olga Dysthe som är professor vid Universitetet i norska Bergen menar att hos Vygotskij är lärarens roll både central och krävande. Läraren skall organisera lärmiljön och detta kräver inte bara kunskap om ämnet, utan också om eleven och samhället. Läraren skall också vara den kunskapsbärare (expert) som utmanar och stöttar, genom att vägleda elevens målinriktade kunskapssökande. Ömsesidigt meningsskapande står i centrum hos en sådan lärare (Dysthe 2003:88-89). Läraren kan knappast organisera lärmiljön i elevens eget hem, eller?

Som vi tidigare berört så saknas ett samspel med andra när det gäller läxor och även om lärare önskar att föräldrarna skall få insyn i sina barns skolarbete, så vill de inte att föräldrarna skall hjälpa sina barn med dessa läxor, utan mer finnas som ett stöd för dem. Denna typ av eget lärande genom läxor går alltså emot Vygotskijs teori om lärande och som är den lärandeteori som vår nuvarande läroplan Lpo94 i stora delar faktiskt bygger på.

Följer inte lärarna på skolan denna läroplan?

1.4.4 LÄXANS ROLL I LÄROPLANERNA

Vygotskijs sociokulturella teori har i hög grad påverkat vår nuvarande skola och då i synnerhet skolreformen Lpo94 som fortfarande styr vår nuvarande skola i Sverige. Som tidigare nämnts passar läxor endast in här, då det sker en dialog mellan vuxna och/eller jämnåriga. Varför är läxarbetet i skolan då fortfarande kvar som en viktig del i elevernas inlärnin g och som även upptar lärarens uppgift i hög grad? Som vi också har nämnt finner vi inte läxan nämnd i Lpo94 eller något annat regelverk som styr läraren och skolan. Kan detta vara en rest från det gamla skolsystemet och som lever kvar genom de pedagoger som även undervisade för 40 år sedan?

Hellsten gjorde 1997 en genomgång av läroplanerna i Sverige för att se hur läxan förekommer i dem. Han konstaterar att läxan inte syns särskilt mycket i de olika läroplanerna som har förekommit. Mest skrivit om den är det i läroplanen för grundskolan från 1962 där hemuppgifterna beskrivs som ett viktigt inslag i elevernas arbetsfostran samt ett tillfälle för dem att befästa sina kunskaper och färdigheter, men att huvuddelen av skolarbetet bör ske under skoltid. Vidare står det att inlärnin g i hemmet inte skiljer sig markant från den inlärnin g som sker under skoltid, vilket gör att läxläsningen jämföras med skolundervisningen, enligt Hellsten. I läroplanen för grundskolan från 1969 tar man avstånd från hemarbetet som arbetsform, då det står att huvuddelen av skolarbetet skall utföras under skoltiden. Den enda möjligheten till läxa var om eleven tog på sig hemstudier frivilligt (Hellsten 1997:206).

I läroplanen för grundskolan från 1980 nämns läxan endast med en mening; ”*hemuppgifter för eleverna utgör en del av skolans arbetssätt*” (Hellsten 1997:206). Detta tycker Hellsten är en smula märkligt, då 1980-års läroplan, enligt Hellsten, brukar anses som den som återinför läxan i skolarbetet, efter den kritiska läroplanen från 1969. Ännu märkligare tycker han att det blir med tanke på alla diskussioner som var under 70-talet om läxans vara eller inte vara. I den nuvarande läroplanen, Lpo94 försvinner läxan helt som begrepp och finns inte nämnd alls. Läxan har även försvunnit från skollagen, där det tidigare stått att ”*Elevernas arbete huvudsakligen skall ske under skoldagen, och att läxor inte får ges till dag efter söndag, helgdag eller lov dag*” (Hellsten 1997:207). Denna formulering togs bort året 1995. Trots detta, står sig läxan starkare i skolan än på länge, ansåg Hellsten. Läxan som arbetsmetod är väldigt vanligt och ifrågasätts sällan (Hellsten 1997:206-207).

1.5 TIDIGARE FORSKNING

I denna del hänvisar vi endast till svenska forskare, förutom Harris Cooper som är professor vid psykologiska institutionen på universitetet i Missouri – Columbia. Anledningen till att vi tar upp honom är att han gjort omfattande studier angående läxor och att hans resultat är av intresse för vårt arbete.

Den forskning som har gjorts om läxor i Sverige är inte särskilt omfattande. Vi ger här en presentation över hur läget ser ut idag.

Den ledande personen på området är Jan-Olof Hellsten som är forskare från Uppsala universitet och som vi också hänvisat till i förra avsnittet 1.4. Vi tar här upp två skrivna alster av honom, artikeln ”Läxor är inget att orda” om från 1997, samt hans doktorsavhandling från år 2000 *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*.

I sin artikel ”Läxor är inget att orda om”, som är en del av tidskriften *Pedagogisk forskning i Sverige*, konstaterar Hellsten att läxan är ett dagligt inslag i den svenska skolvardagen. Vidare tycker han att elevernas arbetsvillkor skiljer sig markant åt jämfört med andra arbetsplatser

eftersom eleverna måste ta med sig jobbet hem varje dag efter skolan är slut. Detta gör att läxorna även påverkar elevernas familjer och de själva, anser Hellsten (Hellsten 1997:1). I en nationell utvärdering som gjordes av skolverket 1993 konstaterades att 70 % av eleverna på högstadiet tyckte att de har lärare som ger många läxor och är noga med att förhåra och kontrollera att dessa är gjorda. Som exempel på denna läxmängd så skriver skolverket att i princip alla matematiklärare på högstadiet gav eleverna läxor återkommande samt att tiden som vissa elever lägger ner enbart på läxstudier i naturorienterade ämnen ligger på cirka tre timmar i veckan (Hellsten 1997:1).

I sin doktorsavhandling *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt* har Hellsten forskat kring grundskoleelevers arbetsbelastning. Han konstaterar att läxor är en stor del av arbetsbelastningen och ställer sig kritisk till den mängd läxor som fanns i skolan för åtta år sedan, då studien kom ut (Hellsten 2000:29). Hellsten redovisar sitt resultat i två olika berättelser av skolan, tragedin som är mer negativ, och romansen som är mer positiv, enligt den narrativa forskningsmetodik han jobbar efter.

Läxan i Hellstens tragedi förbereder för faktavisning. Den går ut på repetition, faktavisning och innötning, den är en del skolans självklarheter som inte kan ifrågasättas. ”Genom att föreskriva vad som skall studeras skapar läxan likriktning i elevernas sätt att hantera stoffet och ger på så sätt en garanti för att entydiga fakta kommer att visas upp. Genom läxans föreskrifter till faktavisningens atomistiska struktur: av skilda ämnen, avskilda avsnitt, ett svar till varje fråga” (Hellsten 2000:159). Läxan inom tragedin definierar vad som är viktigt att lära sig och den präglas av en kvalitativ kunskapsyn då tiden är ett av de viktiga kriterierna för att avgöra när en elev har uppnått en viss kunskapsnivå. Läxan är något som är självklart, den skapar likriktning i elevernas lärande. Denna ritual skall förbereda eleverna på framtida skolarbete, som enligt Hellsten kommer att vara den samma som eleverna går i idag. Läxan blir en slags arbetsfostran som eleverna har med sig under livet (Hellsten 2000:159).

Läxan i Hellstens romans är, precis som i tragedin, en central del av skolarbetet för eleverna. Men i romansen ger läxan möjlighet till ansvar och självständighet hos eleverna. Här är läxan inte linjär som inom tragedin, utan cirkulär och som Hellsten själv uttrycker: ”Läxan stärker och utnyttjar den cirkulära tiden genom att definiera en arbetsuppgift som kan påbörjas, bearbetas och avslutas, ofta i ett sammanhang” (Hellsten 2000:167). Läxan ger eleverna en möjlighet att sitta i en van miljö och få lugn och ro. Där kan de bearbeta sina uppgifter på sitt eget sätt, jämföra ny kunskap med tidigare erfarenheter och på så sätt få en bättre förståelse av ett större sammanhang. Läxan kan sägas vara en av de utvecklingsmöjligheter som skolan erbjuder för eleverna, en möjlighet för dem att brädda sin världsbild och sitt tänkande, enligt Hellsten.

”Läxan finns i båda dessa historier men som två helt olika fenomen. Tragedins läxa är en avgränsad konkret uppgift som läraren ger åt eleverna eller möjligen som eleverna har ålagt sig själva. Romansens läxa är något helt annat. Den är ett utvecklingsprojekt, en del av visionen om en gyllene framtid” (Hellsten 2000:188).

Andra studier på läxor i Sverige som har kommit till under den senaste tiden är boken *Elevers förhållningssätt till läxor – En uppföljningsstudie* av Eva Österlind (2001) och Ingrid Westlunds studier i boken *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift* (2004).

Österlinds bok är en uppföljning till den studie som hon genomförde 1998 då hon intervjuade 49 elever i årskurs fyra till sex om deras syn på planering och eget arbete. I denna studie

hittade Österlind ett samband mellan elevernas förhållningssätt till planering och eget arbete och deras sociala förhållanden. Elevernas resultat påverkades av i vilket sammanhang som de levde i, vilken livsstil och vilka yrken föräldrarna hade (Österlind, 1998). I den nya studien 2001, ligger Österlinds fokus på elevernas attityd till läxor. I denna studie ingår det samma barn som hon intervjuade 1998, fast de är bara 44 stycken som ingår eftersom fem har flyttat. Under denna studie gick eleverna i årskurs sju till nio. Österlind ville studera ifall elevernas förhållningssätt var de samma som under den tidigare studien. Syftet med undersökningen var att se om förhållningssätten är giltiga och stabila, och ifall man kan hitta ett samband mellan förhållningssätt och framgång i skolan. Hon kom fram till att man kan se en del samband mellan elevernas förhållningssätt och framgång i skolan. Läxor, liksom eget arbete, ingår i en disciplineringsprocess menar Österlind (Österlind 2001:27).

Österlinds studie visade även att eleverna fick traditionella samt rutinbildade uppgifter i läxa och dessa läxor var väldigt inriktade på repetition. Problemlösning i läxan förekom väldigt sällan och läxan var alltid knutet till något läromedel. De allra flesta eleverna i hennes studie hade en negativ inställning till läxor. Österlind delade upp elevernas svar i olika kategorier. Den första gruppen kallade hon för ”Frihetligt förhållningssätt” där 13 av 44 elever ingår. Här fanns elever som läste läxan av eget intresse, de läste för att förstå. Dessa elever gjorde det mesta av arbetet under lektionstid och hade en kritisk distans till läxarbetet. Den andra gruppen, där fem elever ingick, var de ”Prestationsinriktade” eleverna. Dessa läste sina läxor för att få bra betyg och läxläsningen karakteriserades av taktiska överväganden. Denna grupp elever kände av en stor mängd stress och oro i sitt skolarbete.

20 av de 44 eleverna ingick i gruppen ”Godvilligt förhållningssätt”. Dessa elever läste för att de blev tilldelade en uppgift som de skulle lära sig. De accepterade godvilligt uppgifterna och gjorde pliktroget läxorna för sin egen skull.

I gruppen ”Oreflekterat förhållningssätt” ingick två elever. Dessa elever underordnade sig de uppgifter som de blev tilldelade trots att de fick anstränga sig väldigt hårt för att klara av dem. Dessa elever hade ett passivt och tveksamt förhållningssätt till läxan, men läste den eftersom läraren sagt åt dem att läsa.

Den sista gruppen var den ”Ambivalenta”. I den gruppen fanns det fyra elever som läste läxor för att undgå något värre. Deras läxläsande påverkades av kompisar och fritidsintressen. De försökte underordna sig läxorna, men lyckades inte. De hade stor ångest för de var tvungna, men ville inte göra läxor (Österlind 2001:57-58).

Westlund skriver både om läxornas nytta och om läxornas belastning för elevernas inläring. Westlund tar upp sju orsaker till varför läxan bör användas på grundskolan och hon hänvisar till den amerikanska läxforskaren J.L Epsteins studie som anser att läxor är bra för att:

- öva färdigheter
- öka engagemanget för olika uppgifter
- fostra studenter att ta ansvar och planera sin tid
- etablera kontakt mellan barn och föräldrar
- fullfölja politiska beslut om läxor
- informera föräldrarna om skolarbetet
- påminna om krav som ställs – som straff

Westlund anser också att många lärare och föräldrar ser läxor som något positivt. Orsaken till att ge läxor kan dock skilja sig åt mellan lärare, enligt Westlund. Lärare för de yngre eleverna använder sig inte av läxor enbart i kunskapsyfte, utan även för att låta dem ta ansvar utanför skolan samt att förbereda dem för högre studier (Westlund 2004:35).

Till läxans nackdel framkommer det i Westlunds studie att mängden läxor har ökat för eleverna. I samband med läxor känner eleverna ilska, frustration, sorg och trötthet (Westlund 2004:42). En del av denna negativa inställning ligger i att lärarna ger läxor utan att ta hänsyn till den tid som eleverna förfogar över att göra dem. Lärarna har väldigt stor makt över familjelivet och läxorna påverkar den fria tid som de har tillsammans. Westlund menar också att vuxnas inställning till läxor inte är densamma som barnens, eftersom vuxna ser läxor som en möjlighet till inläring, medan barnen ser det som en belastning eller som en brist hos dem själva som skall rättas till (Westlund 2004:61-63).

Ulf Leos magisteruppsats vid Malmö högskola, "Läxor är och förblir skolarbete" (2004), är det senaste tillskottet på en högre forskarnivå om läxor i Sverige. Denna uppsats är en studie över attityder till läxor bland lärare, elever och föräldrar. Studien är genomförd på det skolområde som han tidigare har varit rektor på och genomfördes genom att han intervjuade lärare, elever och föräldrar. Leo kom fram till att läxor är en del av skolarbetet, men att det samtidigt saknas en förståelse till varför läxor finns. Leo menar också att läxan används som en förlängning av skolarbetet, vilket leder till problem då både Vygotskij och Piaget betonar vikten av lärarledda inläringssituationer. Eleverna bör inte jobba för mycket på egen hand. Även Leo, liksom Hellsten, kommer fram till att läxor är vanligt förekommande moment i undervisningen och att eleverna ser det som en självklar del av skolan (Leo 2004:51).

Efter sina intervjuer, kommer Leo fram till olika orsaker varför läxorna finns till. Den kan ges som underlag för betyg och bedömning. Den ger föräldrarna en insynsmöjlighet i skolarbetet och läxan kan användas som hot och bestraffning ifall eleven inte gör det som den skall göra under lektionstid (Leo 2004:53-54).

Läxan kopplades även samman med tidsbrist, förberedelse och övning (Leo, 2004, s 51 – 53):

- Den unge läsaren ska få flyt i sin läsning.
- Läsa en text och därmed förbereda sig inför saker man ska gå igenom i skolan.
- Läsa en text och därmed efterarbete saker man gjort i skolan. Lagra fakta i minnet.
- Tiden i skolan räcker inte så man måste göra större arbeten hemma.
- Tiden i skolan räcker inte så man måste räkna mattetal hemma.
- Tiden i skolan räcker inte så man måste läsa skönlitteratur hemma.
- Tiden i skolan räcker inte så man måste träna på svenska, engelska och andra ord för att få in dem i minnet. Man måste också lagra in fakta genom att läsa texter.
- Eleven måste förbereda sig inför läxor.

Tidigare uppsatser, inom lärarutbildningen, som handlar om ämnet läxor är det ganska välställt med, framförallt på c-nivå. Vi redovisar några stycken som vi har läst för att se vad dessa kom fram till i sitt resultat.

Svensson och Wennberg har vid lärarutbildningen på Luleå tekniska universitet skrivit ett arbete om "Lärares syn på läxor". I denna kvalitativa studie har dessa dåvarande lärarstudenter intervjuat lärare som är verksamma i skolans år ett till fem. Svensson och Wennberg kom fram till att lärarna inte använde sig av läxor heltoreflekterat och inte heller enbart på

grund av tradition. Deras resultat visade att lärarna använder sig av individ-anpassade läxor och de konstaterar att lärarna har olika åsikter om läxans positiva effekter på elevens lärande. En gemensam faktor för alla intervjuade lärare är att de tycker att läsläxan ger positiva effekter hos eleven (Svensson och Wennberg 2007).

Vid lärarhögskolan i Stockholm har Berndt, Bohlin och Slotte-Larsson skrivit ett examensarbete som heter "Läxor – ett pedagogiskt verktyg?" Deras resultat visar på att läxan är viktig för elevernas ansvarstagande och att läxan är viktig för föräldrarnas insyn i skolan, samt att läxan fungerar som en möjlighet till reflektion och repetition av skolarbetet (Berndt, Bohlin och Slotte-Larsson 2007).

Vid Örebro universitet har Leppimaa och Lilljebjörn skrivit ett annat examensarbete som heter "Lärares uppfattningar om läxor". Deras resultat bygger på kvalitativa intervjuer med sex lärare, varav två kom från högstadieskolor. Av de lärare som de har intervjuat så använde alla utom en, regelbundet läxor. Dessa lärare tyckte att läxan skall användas så att den skall vara meningsfull för eleverna och inte ges för läxans skull. Läxan sågs som ett hjälpmedel för att eleverna skulle nå de uppsatta målen i skolan. Leppimaa och Lilljebjörn ansåg också att lärarna i deras intervjuer hade ett kluvet förhållande till läxor, eftersom de gör lite motsträviga uttalanden då och då och fastän lärarna har många tankar om läxor så diskuteras dessa sällan bland lärarkollegiet (Leppimaa och Lilljebjörn 2007).

En annan c-uppsats från Örebro universitet, "Läxans betydelse i undervisningen" av Ekbom och Johansson, kommer fram till att pedagogerna har ett väl genomtänkt syfte med varför de ger eller inte ger läxor. I detta arbete anser de att läxan är ett bra tillfälle för eleverna att träna på att vara ansvarstagande (Ekbom och Johansson 2007).

Vid Göteborgs universitet har Britta Svensson och Karin Svensson skrivit ett examensarbete om "Meningen med läxor". De anser att under dagens rådande skolsituation, är det svårt att klara sig utan läxor i undervisningen, då det förekommer regelbundet. Men, för att läxorna ska bidra till ett bättre lärande för eleven, så krävs det att lärarna använder dessa på ett professionellt sätt. Enligt Britta och Karin blir läxan professionell först när den har ett klart syfte för pedagogerna, eleverna samt föräldrarna och när läxan är varierande. Vidare tycker de att individanpassade läxor är bra, men tar för mycket tid. Att läxan skall användas för elevens utveckling och inte som bedömningsunderlag. Det får inte bli för mycket läxor, så att de blir stressande och konkurrerar med elevernas fritid. Eleven bör ha ett visst inflytande över läxorna och som denne bör klara av själv utan hjälp av föräldrarna. Läxan ger en bra insyn för föräldrarna i skolarbetet, men skall inte enbart användas som en informationskanal (Svensson och Svensson 2005:34).

Läxan kopplas även samman med ett studieförberedande syfte, för att eleverna skall lära sig att ta ansvar med hjälp av läxor. Svensson och Svensson hittar stöd för detta i läroplanen; där det står att: "*Skolan skall sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier...*" (Svensson och Svensson 2005:31).

Lärarnas tidning genomförde tidigare i år, 2008, en undersökning som gjordes med hjälp av en webbenkät, som skickades ut via e-post till medlemmar i Lärarförbundet och som undervisar på grundskolenivå. Vi har använt denna webbenkät i vår resultatdel, eftersom den är aktuell.

1.6 DEFINITION AV BEGREPPET LÄXA

Alla vet vi vad läxor är för något, vad som förväntas av personen som får den sig tilldelad, men ändå så är det inte helt lätt att definiera begreppet. De flesta författare/forskare som vi har läst har försökt, men ingen har lyckats få fram en definition som ringar in alla typer av uppgifter som kan benämnas som läxa. Här ger vi några exempel på definitioner som har gjorts för att belysa läxans vaga innerbörd. I Nationalencyklopedins Internetversion 2008 förklaras läxa som en ”*Avgränsad skoluppgift för hemarbete, särskilt om visst textstycke som skall läras in*” (www.ne.se)

I likhet med nationalencyklopedins definition så står det i *Pedagogisk uppslagsbok* att läxa är ”*en mindre arbetsuppgift inom undervisningen som eleverna får i uppgift att göra på sin lediga tid*”. Vidare står det att läxor har olika syften som att befästa tidigare kunskaper, att utnyttja hemmiljön för att fördjupa kunskaperna inom ett ämne, samt att läxorna ökar elevens förmåga till eget ansvar och självständigt tänkande (Läraryrket 1996).

Om vi tar oss en titt utanför Sverige så har den amerikanske forskaren Cooper definierat läxan som en uppgift som ges av lärare och att läxan skall utföras utanför skoltid (Leo 2004:3). Dessa vanliga förklaringar till vad en läxa innebär är inte helt fullständiga, enligt Hellsten. Läxan är mycket mer svårdefinierad än vad den tycks vara från början. Han samtycker i att läxans vanligaste form är ett hemarbete, men menar också att läxan förekommer i form av frivilliga arbetsuppgifter eller som kompletteringar. Hellsten hänvisar även till en av våra tidigare läroplaner Lgr80, där man talar om något som man gör i skolan (Hellsten 1997:206).

Ingrid Westlund (2004) instämmer i Hellstens åsikt att läxan är svårdefinierad. Hon försöker i sin rapport ”Läxberättelser – läxor som tid och uppgift”, att formulera en definition av ordet läxa. Men, hon kommer fram till att det inte finns någon generell definition av läxor. Hon anser att läxan som begrepp är så pass vag att den svävar någonstans mellan uppgift och tid, arbete och fritid, skola och hem, individ och kollektiv.

Ulf Leo belyser även läxornas svårdefinierade betydelse i sin magisteruppsats:

”*Tydligast och enklast blir det om man i det allmänna samtalet mellan barn, föräldrar och lärare säger att läxa är en uppgift som ges av en lärare och den ska utföras utanför skoltid. När man sedan diskuterar vidare är det bra att veta att läxor har många fler dimensioner än de direkt synliga*” (Leo 2004:4).

Om vi till sist återvänder till läxforskaren Jan-Olof Hellsten, så konstaterar han att ingen definition blir riktigt bra, trots flera olika försök. Läxan som begrepp är för komplext och det krävs mer än en enda förklaring för att innefatta hela begreppet. För läxor är inte enbart något som ges, förhårs och arbetas med hemma. Läxan existerar även efter lektionstid, som komplettering eller i frivillig form. Dessutom, så är läxan som sådan tolkad olika av eleverna i samma klass, beroende av vilka erfarenheter man har av läxor.

”*varje elev tolkar läxan efter sina tidigare erfarenheter av läxor. Det gör att det finns många sorters läxor i en och samma klass*” (Hellsten 2000:119-121).

Vi kan bara konstatera att begreppet läxa är väldigt svårdefinierat, eftersom det kan tolkas så olika beroende på vem man frågar, och beroende på i vilket sammanhang det används. Detta gör att vi inte kommer att göra någon mer noggrann definiering i detta arbete, utan vi gör som Hellsten (2000), och kommer helt enkelt använda begreppet i de sammanhang där begreppet passar in.

2 LÄXOR I SKOLAN

Efter denna teoretiska genomgång av läxan flyttar vårt perspektiv ut till verkligheten för att se vad de lärare som vi har intervjuat har för åsikter om läxan. Intervjувaren delas in i olika rubriker som vi anser vara intressanta efter att vi har tolkat dessa. Efter vår bästa tolkningsförmåga framställs lärarnas svar som vi fått under intervjuerna. Vid vår framställan här nedan görs en jämförelse mellan lärarnas svar och forskarnas åsikter och teorier om läxan.

2.1 HUR DEFINIERAR LÄRARE LÄXOR?

En intressant sak som kom fram under intervjuerna var att alla lärare försökte definiera vad läxa är för något. Som vi tidigare har nämnt så är experterna inom ämnet läxa långt ifrån eniga om en definition. Den definition som lärarna i våra intervjuer använder sig av mest är nationalencyklopedins som beskriver läxan som ett hemarbete. Merparten av lärarna har under våra intervjuer har definierat läxan som en form av hemarbete. Anders tycker så här: *”Läxor, hemarbete skulle jag vilja kalla det. Alltså att man tränar på saker som man behöver träna på, inte bara i skolan, utan hemma också.”* Liknande definitioner får vi från även från Anton *”Som en hemuppgift, att klara av att ta ansvar för någonting hemma”* och Adam säger att *”Läxa är ju hemarbete som man får i uppgift att göra”* samt Boel, som kort och koncist svarar *”Hemarbete.”*

En del definitioner ligger nära hemarbetet, fastän det inte nämns direkt som t ex Bengt: *”läxor är någonting som de skall göra utöver det de gör på lektionen”* eller Cecilia: *”Någonting som du är ålagd att göra under en viss tidsram och som har med något pågående projekt eller liknande.”* Dessa två lärare kommer nära den amerikanska forskaren Coopers (2001) definition, att läxan är en uppgift som ges av läraren och skall utföras utanför skoltid.

Den lärare som tydligast är inne på den definition som görs i *Pedagogisk Uppslagsbok* (1996) är Barbro på Bananskolan. I denna bok kan läxan bland annat ses som en form av befastande av tidigare kunskaper, vilket liknar Barbros åsikter om läxan som repetition: *”Ja, läxa är ju egentligen en form av repetition av det som man går igenom på lektionerna.”* Hon är också väldigt tydlig på att läxan är något som skall göras i hemmet i lugn och ro, vilket det också görs i *Pedagogisk Uppslagsbok*, då läxan skall få eleverna att utnyttja hemmiljön för att fördjupa kunskaperna inom ett ämne. Barbro definition liknar lite läxan i Hellstens (2000) tragedi som går ut på repetition och innötning. Men Barbro trycker inte på den faktavisning som finns i Hellstens läxtragedi. Men Barbros tankar om läxan känns även igen i Hellstens (2000) romans som vilket vi visar på senare i detta arbete.

En annan lärare som betonar att läxan skall göras i hemmet är Agneta.

”För mig är en bra läxa att, istället för att jag skall tjata på barnen att de skall skriva en läxa eller räkna en läxa, så vill jag att föräldrarna skall sitta en halvtimme med sina barn och prata om skolan, vad gör ni i skolan, hur går det, vilka relationer har du med dina kamrater eller andra vuxna i skolan, varför man skall prioritera skolan, varför skolan är viktig? Det skulle vara läxa för mig.”

Agnetas åsikter stämmer överrens med Hellstens (2000); att det finns många olika sorters läxor i en och samma klass, och Leo (2004) som konstaterar, att läxor har många fler dimensioner än de direkt synliga. En läxa kan vara så mycket mer än att göra en viss uppgift hemma, utan den kan även vara ett samtal mellan eleven och dennes föräldrar.

Carl tycker att läxan är negativt laddad. Han kopplar ihop läxan med något som eleverna har för att de skall lära sig, men han nämner inte var eller när den skall utföras. *”Definitionen för läxor är negativt laddad, tycker jag. För det kan ligga en prestation i det, och är det svårt, då kan det vara negativt laddat. Det är väl en definition för läxa. Annars är ju läxa något som skall göras för att man skall lära dig, det är min syn. Inte för att du skall hinna ikapp något utan för att det skall vara något syfte med läxan.”*

2.1.1 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL DERAS UTBILDNING

Lärare som har utbildats under tidigare kursplaner än dem som vi använder idag, har med sig andra erfarenheter, upplevelser, och åsikter på vad läxan kan vara och användas till. Enligt våra intervjuer visar lärare som har jobbat i många år i skolan en mer bestämd och utvecklad tanke kring användandet av läxor. Dessa lärare har genomlevt ett antal läroplaner och upplevt hur inställningen till läxan har svängt bland lärarkåren. Carl, som bara har arbetat som lärare i fem år tycker att det är skillnad i synen på läxor hos lärare. *”Det finns garanterat skillnader, och det beror ju på vilken utbildning man kommer ifrån. Det finns ju många äldre i lärarkåren och de har nog en helt annan syn på läxor än vad jag har.”*

Både Agneta och Barbro som har arbetet över 30 år i skolan har genomtänkta tankegångar när det gäller läxor. De har båda arbetat under läroplaner, som enligt Hellsten (1997) är kritiska till läxan som Lgr69 och läroplaner som Lgr80 som enligt Hellsten (1997) är positiva till läxan som arbetsform. Även om skolan idag har en helt ny läroplan från 1994, så tolkar vi att både Agneta och Barbro har kvar gamla synsätt om läxan från de tidigare läroplanerna. De båda har nämligen helt olika inställning till läxan som arbetsform i skolan. Barbro är starkt positiv till den och tycker att undervisningen inte skulle fungera lika bra utan dem och säger: *”Det är en form där man verkligen kan befästa och i lugn och ro repetera det som man har gått igenom. Och jag är för läxor, jag tror att det är väldigt svårt att komma ifrån detta för att, det vet man ju själv, när man precis var på gränsen till att klara av något så släpper man det för tidigt, sedan är det borta. Så den formen tror jag är nödvändig.”* Barbro har kvar tankarna om läxan från Lgr80 där läxan är en viktig arbetsform i skolan. Agneta är däremot starkt negativ och tycker att läxorna blir en onödig belastning på elevernas redan fullmatade fritid. Barnen har redan långa arbetsdagar som det är, och dessa behöver inte förlängas med att ge dem läxa. Detta synsätt är präglad av Lgr69 som uttrycker att skolarbetet skall utföras i skolan, och att läxan är något som eleverna får ge sig själva ifall de vill ha någon. Agneta tycker att det även att det är orättvist mot barnen eftersom de får olika mycket hjälp hemma. En del barn får mycket hjälp hemifrån och andra får ingen alls.

Barbro kommenterar läxans betydelse under hennes verksamma år som lärare. Det har inte alltid varit samma positiva inställning till läxor idag bland lärarna. Även om hon inte nämner det så tolkar vi det så att hon menar debatterna om läxan under framförallt 70-talet. *”Jag har ju jobbat så länge att jag vet ju att under vissa perioder under min lärarkarriär så har ju läxor varit ett fullt ord. Då har man ju sagt att man lär sig i skolan. Det här har ju gått i vågor så det har ju varit lite kontroversiellt det här med läxor, vissa tycker att föräldrarna belastas, det blir väldigt mycket diskussioner.”* Läxan har till skillnad mot vad den är idag då den är helt oreglerad i läroplan och skollag, varit styrd av lagar. Barbro fortsätter med att säga att: *”Under en period på 1980-talet så var det ju så här, att det var ålagt lärare att man inte fick ge oförberedda läxor.”*

Agneta har alltid varit övertygad i sin syn med att inte ha så mycket läxor. *”När jag började jobba för länge, länge sedan läste jag någonstans, att en bra lärare aldrig ger mycket läxor. Men min syn har kanske ändrats ännu mer, nu har barnen så långa dagar i skolan och på*

fritis, och då tycker jag att det är orättvist mot dem.” Och hon har haft en del diskussioner med andra kollegor om det genom åren. ”En av mina arbetskollegor, i början när hon kom, så argumenterade hon för att man skall ha mycket läxor för att eleverna skall vara förberedda när de kommer upp på högstadiet och på gymnasiet. – Då skall du veta hur mycket läxor du har. Och på högstadiet där varje lärare är ämneslärare, där alla ger läxor utan att undra ifall eleverna kanske har läxa i något annat ämne.”

Agneta är ju också en montessorilärare och vi förmodar att hennes montessorriutbildning har spelat en stor roll i hennes syn på läxor jämte hennes erfarenhet av att ha arbetat med Lgr69.

2.1.2 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL ÅRSKURS

Vi har önskat se ifall lärarna i våra intervjuer tycker att läxan är viktigare för eleverna under någon speciell årskurs. Vi har också tyckt att det vore intressant att se hur lärarnas svar står sig i förhållande till behaviorism samt Piagets och Vygotskijs inlärningsteorier.

Från Piagets synvinkel grundar sig läxan mycket på individens egen betydelse för lärandet och från Vygotskijs synvinkel är läxan ett socialt samspel tillsammans med en eller flera kamrater och/eller föräldrar. I intervjun med Adam anser han att i årskurs ett jobbar man mycket med läsläxor, i fyran och femman jobbas det intensivt med engelska och multiplikationstabellen. *”Det är intensivt i årskurs ett med läsning och i årskurs fyra med glosor, det kan jag nog tycka.”* Dessa läxor på lågstadiet och i början på mellanstadiet bör inte vara särskilt tidskrävande. *”Man sitter kanske inte någon längre tid med den, tio minuter, en kvart räcker gott och väl. Sedan när eleverna kommer upp i årskurs sex och högre, så bör läxorna bli lite längre, men max uppemot en timma.”*

I intervjuerna med Anton och Carl, får Adam medhåll i att just läsläxa är viktig för lågstadieeleverna. Adam säger att: *”Jag tycker att det är ganska viktigt i den åldern som jag har nu, för tvåor och treor. För då är det väldigt viktigt med läsläxor, och där behövs det även hjälp från föräldrarna. De behöver träna sig mycket på att läsa hemma. Det hinner vi inte göra så mycket här. Så då är det viktigare med läxor i just den åldern.”* Carl håller med och säger att: *”Ett till tre skulle jag säga, då man skall lära sig att räkna och läsa. Då måste man få det lite automatiserat, så att det sitter.”*

Tidigare i vår studie ställde vi Piaget och Vygotskij, mot varandra för att se hur deras tankegångar passar ihop eller inte ihop med läxan som inlärningsform. När vi ser på våra intervjuade lärares svar kopplat till årskurs och kopplat till korta strukturerade läxor samt med tydliga skillnader på vad som är rätt och fel svar och där eleven arbetar enskilt, så är dessa tankegångar karaktäriserande för ett Piagetiskt tänkande, speciellt när det gäller elevernas inlärning i de lägre årskurserna i skolan. Den lärare som kommer närmast ett läxtänkande enligt Vygotskij är Adam som tycker att eleverna bör få hjälp av föräldrarna med läsläxan, vilket kan ses som ett socialt lärande där fler än en individ är inblandad.

Barbro anser att det är viktigt med läxor under de första skolåren, men inte för att läsläxan är viktig, utan för att eleverna skall lära sig att arbeta med läxor. *”Första åren skolas man in i arbetssättet för att man skall lära sig att skolan består av skolarbete hemma.”* Här ses läxan i de tidigare årskurserna inte vara viktig för elevens inlärning i första hand, utan läxan är betydelsefull för att eleven skall lära sig arbetsmetoden till högre studier. Denna åsikt delar hon med Westlund som skriver att lärare för elever i de yngre åldrarna inte enbart använder sig av läxor i kunskapsyfte, utan även för att låta dem ta ansvar utanför skolan.

Anders tycker inte att läxor är betydelsefullare för någon speciell åldersgrupp, utan läxan är lika viktig under hela skoltiden. *”Jag är specialpedagog, så alla de elever jag jobbar med behöver läxor. De behöver extra stöd när det gäller läs- och skriv och matte. De är ju på olika nivåer, men alla behöver läxor, så det är inte viktigare för någon, än det är för någon annan.”* Cecilia är inne på samma spår och hon tycker att det är svårt att svara på eftersom hon säger: *”jag tror att det är olika från individ till individ.”*

Boel som är språklärare tycker inte heller att det är läxan är viktigare för någon speciell åldersgrupp utan tycker att den är viktig hela tiden i *”årskurs ett till sju.”*

Lite omotiverade svar fick vi från den annars så välgenomtänkta Agneta som ansåg att läxan är viktigare för: *”Kanske äldre barn, så att de känner att de klarar mer, och så”* och från Bengt tycker att det är: *”nog viktigare på låg och mellanstadiet.”* Men vi fick ingen motivering till varför han tyckte så.

2.1.3 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL ÄMNE

En återkommande åsikt från lärare som undervisar i språk och matematik är att man nästan inte skulle klara sig utan läxor i skolan. I intervjuerna framkommer det att undervisningen skulle gå mycket långsammare fram ifall lärarna inte skulle använda sig av läxor i dessa ämnen. Detta stämmer överrens med den undersökning av skolverket som Hellsten skrev om i *”Läxor är inget att orda om”* (1997). Denna undersökning på matematikläxor av skolverket gjordes 1993, så väldigt lite har förändrats på 15 år om man ser till svaren i våra intervjuer. Anders som är specialpedagog är med och hjälper till i många klasser på skolan. Han tycker att de flesta lärarna på skolan ger läxor i matematik, minst en gång i veckan. Barbro som även hon är specialpedagog hjälper också till mycket med matematikämnet. *”Men ser man på matematiken där jag är med och hjälper till, där får vi ju en planering. Inför varje prov får man en planering över vad som man skall hinna per vecka, och då har man det ju så att man ser, att så här långt skall man. Momentet skall ju ändå så klaras av under en period, och där finns det i boken ett särskilt område som heter hemuppgifter, där det står att vecka den och den skall detta göras.”* På frågan ifall han använder sig mycket av läxor svarar Carl: *”Ja, jag har faktiskt matteläxa. Tre tal, en gång i veckan”* Så både på låg- och mellanstadiet som Anders och Carl undervisar på och på högstadiet där Barbro huserar förekommer matematikläxan regelbundet.

Om vi istället vänder våra blickar mot språkämnen i skolan, så är läxan lika vanligt förekommande som inom matematiken, i alla fall enligt de intervjusvar som vi har fått. Boel som är lärare i Tyska och Engelska på högstadiet, är en av dessa lärare som har svarat: *”Min åsikt är att när det kommer till språk, så kan du inte lära dig det utan läxor. Därför att det handlar om att du skall lära in ett vokabulär. Tyskan exempelvis, du skulle inte lära dig ett ord om du inte läste på läxan hemma. Det är liksom A och O.”* Adam som tidigare har varit klasslärare på mellanstadiet innan han gick över till att vara enbart idrottslärare, fick frågan om varför han använde sig av läxor? *”Ja, tanken var den att för att hinna med ett visst område så hjälpte det till att ha läxor. Och sen, man kunde hålla ett högre studietempo i skolan när man kanske hade läxa i engelska varje vecka, att lära in glosor, läsa text, så att man kunde hålla ett högre tempo, det tycker jag. Det finns vinster, kvalitén kan nog öka.”* Cecilia som är lärare i Svenska tycker att eleven får läxa ifall denne inte hinner göra klart sitt arbete i skolan. Det uppstår ett läxbehov ifall inte eleven hinner skriva klart sin novell på tre lektioner.

2.1.4 LÄRARENS SYN PÅ LÄXAN KOPPLAT TILL ELEVEN INLÄRNING

Tidigare i detta arbete skrev vi om Westlunds (2004) bok *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift* där hon tog upp varför läxan bör användas i skolan. En del av detta känns igen i lärarnas intervjustav. Enligt Westlund är läxan grundläggande för eleven då den: övar färdigheter, fostrar studenten att ta ansvar och planera sin tid och etablerar en kontakt mellan barn, föräldrar och skola. Westlund tror att många lärare har en positiv inställning till läxan, och det ha de flesta lärarna som vi intervjuat. En del av dem tycker att läxan är en viktig och naturligt del av skolarbetet., då eleven får möjlighet att ta hem en uppgift som de redan har påbörjat i skolan, och kan i en van hemmiljö fullfölja denna i egen vald studietakt. Barbro hade ett mycket välgenomtänkt svar på läxans påverkan på elevernas inläring. ”*Jag tror att, speciellt jag som sysslar mycket med äldre elever med inlärningsvårigheter, så är det viktigt att faktiskt få en möjlighet till att ta till sig det i lugn och ro. Som människor är vi inte sådana att vi sätter oss frivilligt och repeterar. Så om vi inte har kravet på oss att göra det, så är vi inte så pass ambitiösa att vi självmant sätter oss ner och repeterar det. Så därför tror jag att kravet måste finnas, att vi faktiskt delar ut och kontrollerar läxor, för att få den här inlärningsförstärkningen.*” Barbro är här inne på samma tanke som läxan i Hellstens (2000) romans, där läxan ger eleverna en möjlighet att sitta i en van miljö och få lugn och ro. I Hellstens romans kan eleverna bearbeta sina uppgifter på sitt eget sätt, jämföra ny kunskap med tidigare erfarenheter och på så sätt få förståelse för ett större sammanhang. Boel på samma skola instämmer med en del av Barbros tankar då hon tycker att läxan är: ”*Jätteviktig, det bekräftar ju. Du kan lyssna och förstå på en lektion, men att lära dig det, det gör du hemma, så att det fastnar.*”

Positiva till läxans påverkan på elevernas inläring är också Adam, Anders och Anton på Ananasskolan samt Bengt på Bananskolan, även om de inte är lika övertygade om att läxan är positiv i alla lägen som Barbro och Boel på Bananskolan är. Adam säger att: ”*Det kan vara en viktig del. Om man vill att eleverna skall ha en förkunskap inom ämnet för att kunna utveckla det eller ha någon givande diskussion med dem så man få en bas när man börja diskussionen.*” Och Anders tycker att ”*det är en bra variant. Läxan kommer man aldrig ifrån ur inlärningssynpunkt. Visst, man lär sig saker i skolan, men man behöver även träna på det hemma för att bli bättre på det. Så det är viktigt!*” Anton menar att läxan är: ”*En fortsättning på något som vi har börjat på i skolan och så får man använda resten av tiden hemma sedan, en naturlig fortsättning helt enkelt.*” Antons svar om att läxan är en naturlig fortsättning, visar på att han är inne på samma tankar som Hellsten (2000) som anser att läxor är ett så vanligt förekommande moment i undervisningen att det ses som en självklar del av skolan. Vidare säger Bengt att ”*Ja, dels så blir det en repetition och dels så blir hjälper det eleverna att dela upp läsandet.*” Dessa lärare lägger stor vikt vid att läxan är till för att öva färdigheter, som Westlund nämnde som ett av de kriterierna till varför läxan finns till.

Agneta som är montessorilärare är tveksamt inställd till ifall läxan har någon positiv verkan på elevernas inläring. ”*Jag är inte så förtjust men jag ger läxor för att man skall hänga med. Läxan skulle vara helt och hållet individuell, och efter barnens intresse och behov. Men så mycket tid, så mycket resurser har vi inte.*” Agneta har här samma åsikt som både Hellsten och Westlund som anser att läraren har väldigt stor makt över familjelivet och de läxor som lärarna ger sina elever påverkar den fria tid som familjen har tillsammans. Cecilia konstaterar lite krasst att läxan inte alltid är så positiv, utan att den finns till för att eleverna skall kunna hinna lära sig det som de inte hinner lära sig på lektionstid. Carl på samma skola som Cecilia anser att det finns för mycket läxor som bara ges till eleverna utan eftertanke. ”*Jag har inte läxa för läxans skull, utan det skall ge någonting. Du skall ta med dig läxan hem för att det skall lära dig någonting.*”

2.2 HUR ANVÄNDER SIG LÄRARE AV LÄXOR?

I vår undersökning har vi fått fram olika typer av svar på varför lärare använder sig av läxor. Vi har också funnit att svaren beror på lärares erfarenhet och ålder, dvs. vilken utbildning de fått, när de utbildade sig till lärare. Utefter dessa svar har vi kommit fram till följande rubriker: läxa för att eleverna skall lära sig att ta ansvar, hemuppgift för att föräldrarna skall få insyn i skolverksamheten, övning för att repetera det man lärt sig i skolan, hemarbete för att man inte hinner med i skolan. Vi är inte ensamma om att hitta liknade kategorier vid interjuver med lärare som handlar om läxor. Tidigare nämnde vi ett examensarbete av Sandra Berndt, Ann-Louise Bohlin och Anna Slotte-Larsson ”Läxor – ett pedagogiskt verktyg?” Som likt våra rubriker nedan, finner de att; andra lärare anser att föräldrar är mycket betydande som medaktörer i barnens lärande och att läxor är ett bra sätt för föräldrarna att få inblick i skolan. Att läxor kan ses som ett komplement till undervisningen och att dessa läxor ger tid till reflektion för eleven. Läxan kan, enligt deras studie också vara en repetition av skolans undervisning och kan användas som inventering av förförståelse inför ett nytt moment. Detta är också saker som vi funnit i vår intervjustudie och som bekräftas av deras examensarbete (Berndt, Bohlin och Slotte-Larsson 2007).

En lärarundersökning gjord av Lärarnas tidning och som 391 grundskollärare deltog i, hade en fråga i sin enkät om varför lärare ger läxor och flera svar var möjliga (www.larartidningar.net/). Här nedan följer svarsalternativen och den procentuella svarsfrekvensen på varje fråga.

1. Eleverna ska få en rutin att själva ta ansvar för sitt skolarbete.	76 %
2. Föräldrar/vårdnadshavare ska bli delaktiga i skolarbetet.	66 %
3. Vissa moment lämpar sig för hemarbete.	53 %
4. Eleverna hinner inte med skolarbetet under lektionen.	31 %
5. Föräldrar/vårdnadshavare förväntar sig att eleverna får läxor.	13 %
6. Det är tradition att skolan ger läxor	7 %

Vi kan se liknande tendenser i vårt material, från vår intervju-undersökning, som ni läsare kommer att se i följande avsnitt 2.2.1 – 2.2.4.

2.2.1 LÄXA FÖR ATT ELEVERNA SKALL LÄRA SIG ATT TA ANSVAR

Våra lärare från Ananasskolan ansåg att läxorna har betydelse för att eleverna skall lära sig att ta eget ansvar. Så här svarade Anders: *”Jag tycker att läxan är viktig, inte bara ur inlärningssynpunkt, utan även ansvarsbiten, att man tar med sin läxa hem och att man ta ansvar utanför skolan.”* Anders betonade flera gånger betydelsen av att träna hemma på skolarbetet för att bli bättre och att lära eleverna att ta ansvar var för Anders, som vi tolkar det, att göra läxan eller läxorna hemma. Agneta tyckte att: *det viktiga är att de känner ansvar och klarar uppgiften.* Som vi förstår det, så har hon samma uppfattning som Anders. Anton anser samma sak, och säger: *”att klara av att ta ansvar för någonting hemma. Det skulle jag vilja säga. Så att eleven själv får planera den tid då den skall göra det.* Som man kan förstå, så hänsyftar också Anton till att ta ansvar är detsamma som att göra sin läxa.

Hur gör man då med elever som efter några år visat att de kan ta detta ansvar? Behöver de inte längre några läxor? Detta är ett par frågor man kan undra över.

Detta att eleverna skall lära sig att ta ansvar, är enligt Lärarnas tidning webbenkät, det viktigaste skälet till att lärare skall ge läxor och stöder också de svar som våra intervjuade lärare gett här (www.larartidningar.net/).

2.2.2 HEMUPPGIFT FÖR ATT FÖRÄLDRARNA SKALL FÅ INSYN I SKOLVERKSAMHETEN

En annan sak som lärarna på Ananasskolan tog upp som en viktig del, var att föräldrarna skulle få inblick i sina barns skolverksamhet. Anders ansåg att: *"Föräldrarna kan bli mer delaktiga i sitt barns skolarbete."* Anders har kanske märkt under sina år som lärare att föräldrarna inte alltid varit med på föräldrasamtal och andra inbjudningar från skolan.

Agneta som är montessorrilärare och motståndare till läxor tyckte att det vore bättre att föräldrarna pratade med sina barn en halvtimme varje dag om skolan. Eftersom hon ansåg detta, så kanske hon också har märkt att det finns ett behov hos hennes elever av föräldrasamtal. Men, hur har hon sett detta? Kanske, genom att flera av hennes elever har sagt detta till henne, att föräldrarna inte pratar med henne om skolan?

Anton anser att läxorna skall vara: *"som en länk mellan hem och skola, så att föräldrarna också ser vad vi jobbar med i skolan. En fortsättning på något som vi har börjat på i skolan och så får man använda resten av tiden hemma sedan, en naturlig fortsättning helt enkelt."*

Man kan fråga sig, varför man som lärare kan ha så skilda uppfattningar om läxor som Agneta och Anton, som ändå delar uppfattningen gällande betydelsen av föräldrarnas insyn i deras barns skolliv?

Denna uppfattning om föräldrasamverkan med elev och skola är också utbredd, vilket visas av webbenkäten från Lärarnas tidning (www.larartidningar.net/).

2.2.3 ÖVNING FÖR ATT REPETERA DET MAN LÄRT SIG I SKOLAN

Flera av de grundskollärare i vår undersökning som arbetar med matematik och/eller språk verkar ha en behavioristisk kunskapssyn och detta verkar gälla flertalet av de lärare på Bananskolan som deltog i vår undersökning. Om det finns något samband med detta är omöjligt att säga, då vi bara intervjuat 4 lärare på denna skola. Desto tydligare verkar ändå sambandet ha mellan ämnena och att ha en behavioristisk kunskapssyn, även om vi bara genomfört nio intervjuer. Så här svarar Anders, Barbro, Boel och Bengt som alla undervisar i språk och/eller matematik:

Anders: *"Att man tränar på saker som man behöver träna på, både i skolan och i hemmet."* Anders håller således med Skinner i att man genom ett ständigt övande kan hamra in kunskapen, och Barbro anser likadant och använder ordet befästa och repetition om läxor.

Barbro: *"Läxa är ju egentligen en form av repetition av det som man går igenom på lektionerna. Det är en form där man verkligen kan befästa och i lugn och ro repetera det som man har gått igenom. Om man i lugn och ro hemma och sitter och går igenom det en gång till så sitter det på ett helt annat sätt."*

Man kanske kan fråga sig hur många elever som verkligen kan finna lugn och ro i hemmet.

Boel är av samma åsikt och talar också om befästelse samt att kunskapen eller läxan fastnar. Här är Boel av uppfattningen att man lär sig bäst hemma, och det verkar som att hon är av den uppfattningen att läraren bara är en brevbärare som förmedlar ett kunskapsbrev som eleven

själv får öppna och läsa hemma. I så fall behöver vi kanske inga utbildade lärare eller? Boel: *"Det befäster ju och du kan lyssna och förstå på en lektion, men att lära dig det, det gör du hemma, så att det fastnar."*

Bengt håller med om att läxan är en slags repetition, men säger inte så mycket mer förutom att läxan hjälper eleverna att styra upp sitt hemarbete. *"Dels så blir det en repetition och dels så hjälper det eleverna att dela upp läsandet."*

Många lärare som deltog i Lärarnas tidnings webbenkät ansåg att vissa moment lämpar sig som hemläxa och vi tolkar språk och matematik som en del av detta.

2.2.4 HEMARBETE FÖR ATT MAN INTE HINNER MED I SKOLAN

Enligt Leo (2004), så är tidsbrist en av anledningarna till att lärare ger läxor och i vår intervjustudie så svarade några av lärarna samma sak:

Adam: *"Om någon elev har kommit efter och behöver arbeta för att komma ifatt."*

Adam uttryckte här, att det fanns en möjlighet att ge en läxa, om en elev ligger efter. Frågan är om han menade elevens eget ämnesmål eller hela klassens mål i samma ämne?

Om man hjälper eleven att ställa upp individuella mål, så borde inte läraren då, se till att målen klaras av, utan att behöva ge en extra läxa? Har läraren satt upp för höga mål tillsammans med eleven? Målen kanske borde sänkas och vara mer anpassad till individens verklighet? Cecilia som kommer till tals här nedan, tolkar vi som att hon arbetar mer med att ha ett gemensamt klassmål, än individuellt anpassade mål.

Cecilia: *"Läxan fyller ju ingen annan funktion än att fylla på med sådant som man inte hunnit med på lektionstid. Hinner du inte skriva klart novellen på 3 lektioner, så kanske man behöver sitta och göra klart den hemma."*

Bengt antyder att många elever har svårigheter med läsning och behöver således extra tid hemma med detta. Bengt antyder att många svenska skolungdomar har problem med att skriva och läsa. Detta är ett allvarligt bekymmer för vårt svenska demokratiska samhälle, men också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv samt ett stort misslyckande för den svenska skolan som helhet., som man måste ta tag i, innan det är försent. Bengt vill i detta sammanhang påpeka vilken hjälp läxan kan vara för dessa elever som har svårt med läsning,

Bengt: *"hjälp eleverna att dela upp läsandet."*

På fjärde plats i Lärarnas tidnings undersökning på frågan om varför man ger läxor, kom svaret: Eleverna hinner inte med skolarbetet under lektionen (www.larartidningar.net).

Seija Wellros som är universitetsadjunkt och psykolog, menar att vårt västerländska samhälle är väldigt tidsfokuserat och normen är att alla skall gå efter samma klocka, även om man som individ har olika förutsättningar. Detta skapar egentligen bara stress och frustration (Wellros 1998:64-68). Även Jan-Olof Hellsten är inne på samma linje och anser att tiden är central i skolans berättelse och allt är tidsstrukturerat. Hellsten menar vidare att man nästan får känslan av att tiden är helig och att läxan i sig själv spelar en central roll i strukturerandet av tiden (Hellsten 2000:147-150).

2.3 HUR SER LÄRARE, ELEVER OCH FÖRÄLDRAR PÅ LÄXOR?

Vi har tidigare presenterat Ulf Leo (2004) i detta arbete. Leo sammanfattar lärarnas synsätt med att läraren förutsätter att eleverna gör läxan. Lärarna använder läxor som en del av undervisningen och Leo anser att man som lärare har ett tydligt syfte med att ge läxor, men detta syfte kan variera mellan lärarna. Lärarna är också starkt påverkade av föräldrarnas åsikter och känner sig pressade på klassmöten. Skolan speglar ju det övriga samhället och upplevs som en stressande miljö som många andra arbetsplatser gör och läxorna spelar här en tydlig roll. När det gäller eleverna, så beskriver Leo att dessa barn/ungdomar saknar en tydlig och samlad bild av varför man har läxor. Trots detta, upplevs läxor som ett naturligt inslag i vardagen och läxorna ifrågasätts inte av eleverna.

Till sist, har vi föräldrarna som genom samtal med elever, befunnits vara passiva gällande sina barns läxor. Föräldrarnas egna svar i Leos studie (2004) visar att det saknas en bra dialog mellan hem och skola. Föräldrarna dra gärna sina egna slutsatser gällande läxor och har svårt att se ett tydligt syfte med läxorna.

2.3.1 POSITIVA SIDOR MED LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA

Många lärare var övervägande positiva till läxor, även om det fanns mycket negativt med läxor också, enligt de lärare som vi intervjuade. Det fanns en lärare som inte hade något gott att säga om läxor och det var Agneta som också representerar montessoripedagogiken. Cecilia på Citronskolan undvek att svara på vår fråga, annars fick vi bland annat dessa positiva inlägg om läxor av våra intervjuade lärare: Adam tycker att: *"Det positiva med att ha läxor är att man kanske kunde hålla en bättre kvalitet i undervisningen."* Vår tolkning av hans svar är att vi tror att han menar att med förberedda och kunniga elever, så kan man hålla en högre kunskapsnivå i klassrummet, men detta innebär också att alla elever är lika motiverade och så ser väl inte riktigt verkligheten ut på de flesta svenska skolorna?

Anders tar upp föräldrarnas insyn i skolarbetet genom att deras barn får läxor. *"Positivt tror jag ändå är att man som förälder får reda på vad man gör i skolan. Att man tar med böckerna hem som man har läxa i, gör att man som förälder får mer insyn i skolarbetet. Det är den största vinsten, tror jag?"* Vi tror mycket väl att detta kan stämma hos många föräldrar, men inte hos ifrån alla. En del föräldrar kanske reser mycket i arbetet och andra kanske är sjuka. En del har svårt med svenska språket.

Anton anser att det är positivt att barnen kan ta eget ansvar och göra läxan när de vill. *"Positivt är att barnen själva ansvarar för dem. Att de kan göra den, när de vill och att de klara av en deadline."* Frågan är hur många som verkligen ta detta ansvar? Vi har upptäckt, när vi varit ute och arbetat på olika skolor, att flertalet ungdomar oftast slarvar med att göra läxorna och sedan skyller på allt möjligt om varför de inte gjort läxan. Det var inte heller annorlunda förr, när vi gick i skolan, men det verkar som om det slarvas mer med läxorna idag, än när vi gick i skolan, om vi minns det hela rätt?

Barbro tar upp repetitionen som en positiv del i läxan och säger att: *"Egentligen är tanken att man i lugn och ro skall repetera det som man precis är på väg att förstå och lära sig under lektionen, och så får man detta som läxa."* Detta synsätt, med att eleven i lugn och ro själv får sitta och reflektera över sin läxa, liknar läxan i Hellstens (2000) "romans." Där är läxan en av de utvecklingsmöjligheter som skolan erbjuder eleven för att brädda sin världsbild och sitt tänkande. Detta är en trevlig tanke i teorin, men i enstaka fall så är hemmets trygga miljö,

tyvärr inte så trygg och lugn, som den borde vara. Alla elever har kanske inte möjligheten att hitta lugn och ro hemma, men flertalet av eleverna har det nog.

Boel tar upp att det är helt nödvändigt att ha läxor i språk och kan inte tänkas sig något vettigt lärande utan läxors hjälp. Boel: *"Min åsikt är att när det kommer till språk, så kan du inte lära dig det utan läxor."* Detta är ju helt klart ett behavioristiskt synsätt och vi tycker att det är märkligt att hon är så mycket för läxor, trots att hon bara arbetat som lärare i fem år. Man kan då fråga sig om detta synsätt, inte bara finns kvar som en gammal kvarleva, eller kultur, inom grundskolan.

Bengt talar om tidsbrist i skolan, utan att nämna tid. Man kan fråga sig hur hans planering fungerar? Eller hur motiverade hans elever är? Vad är det som gör att eleverna inte hinner med skolarbetet i skolan? Så här svarar Bengt: *"Övervägande positivt, då man delar upp läsandet och till ett prov. Kan bli mycket korvstoppning på en gång annars."* På slutet nämner Bengt *"korvstoppning"* och detta för tanken återigen till behaviorismens syn på kunskapsinläring som verkar vara tydligt utbredd ute på skolorna, trots att modern forskning har visat att denna idé är föråldrad och felaktig.

2.3.2 NEGATIVA SIDOR MED LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA

När vi sedan kom till nästa fråga, som tog upp negativa sidor med läxor, så undvek både Bengt och Boel på Bananskolan frågan. Båda dessa lärare hade tidigare svarat väldigt positivt om läxor och uttryckte en behavioristiskt synsätt, enligt vår tolkning. De kanske inte fann några negativa saker alls att säga om läxor? Så här tyckte i alla fall de andra lärarna i vår studie. Adam anser att: *"Man får mindre fritid. Man får kanske en sämre inställning till skolan. Jag tror att många känner det som ett tvång att; dels så sliter man i skolan och sedan så kommer man hem och sliter där också och då kanske man tappar glädjen en del."* Detta med stress i skolarbetet, kommer också fram i den moderna forskningen om läxor och framförallt Cooper (2001) visar på detta samband. Anders talar om samma sak och tycker att läxor kan vara negativt om: *"Det blir för mycket. Alltså att man får olika läxor från olika lärare som gör att man får för mycket med sig hem."* och Carl anser att: *"Det kan vara stressframkallande hos vissa. Men de femmor jag har är väldigt plikttrogna och har de inte alla rätt efter ett läxförhör, så kan det vara rätt knäckande."*

Agneta har naturligtvis en del att säga om läxors negativa sidor och säger att: *"Läxorna är en stor orättvisa mot barnen. Barnen har långa arbetsdagar. De börjar sina arbetsdagar innan vuxna börjar sina arbetsdagar, för föräldrarna måste lämna ifrån sig barnen, innan de börjar sitt jobb. Det finns barn som klarar sina läxor själva. Men, det finns också barn som har jättesvårt med läxorna, men de har ingen hemma som kan hjälpa till. Läxan skulle vara helt och hållet individuell och efter barnens intresse och behov. Men så mycket tid och resurser, har vi inte."* Agnetas påstående stöds av den amerikanske forskaren Harris Cooper som letade efter studier som kunde visa effekter av individuella läxor. Några belägg för att individuella läxor skulle förbättra effekten för individen fann han inte. Han säger istället att den tid som läraren måste lägga ner för att förbereda och kontrollera individuella läxor skulle kunna användas bättre för att planera och genomföra undervisning i skolan. (Leo 2004:8)

Anton tar upp orättvisan som en negativ del i läxor, att eleverna har olika förutsättningar för att göra läxorna. Anton: *"Negativt är väl att en del barn har mer hjälp hemifrån än andra. Det kan vara lite orättvist. En del barn får kämpa väldigt mycket med läxor, medan andra har det väldigt lätt för sig."* Vi kan inte annat, än att hålla med Anton om detta. Men, samtidigt är livet på vår planet orättvist, då vi inte lever i en perfekt värld.

Barbro påpekar att läxorna kan vara negativa, om det överbelastar eleverna. Barbro: *”Det skall ju inte vara så att man överbelastar. Man kan inte heller skicka hem helt okänt material. Då är det fel.”* Frågan är hur man vet om man inte överbelastar eleverna med läxor. Alla barn har ju olika förutsättningar för lärande. Man har också olika hemförhållanden som styr hur mycket man orka arbeta hemma.

Cecilia pekar på en annan sak som kan vara negativ med läxor och det är att läxor kan döda intresset för ämnet och hon påpekar också föräldrarnas påverkan gällande läxor. Cecilia: *”De kan bli ointresserade och att det finns något slags kontrollbehov hemifrån, att man vill se att de jobbar med läxor.* Hennes inlägg finner vi väldigt intressant, då man som lärare vill uppodla ett ämnesintresse hos eleverna och inte tvärtom. Vi hoppas att vi kan hitta någon intressant forskning om detta, men har ännu ej hittat något.

Många av lärarnas svar kan liknas vid läxan i Hellstens (2000) *”tragedi”* och Westlunds bok *Läxberättelser – läxor som tid och uppgift* (2004). De båda kom fram till att läxans negativa sidor leder till oro, överbelastning och stress hos eleverna. Lärarna på Ananasskolan, likt Westlund, verkar eniga om att läxor tar tid från annan aktivitet och att läxor kan vara orättvisa. Westlund anser att lärarna har för stor makt att påverka elevernas fria tid. Denna åsikt bland lärarna kan visa på att läxor diskuteras öppet och fritt bland lärarna på Ananasskolan. Läxor tar också upp tid för annan aktivitet som exempelvis idrott som kan vara nog så viktig för att vara pigg och alert i skolan. Problemet med barns hälsa idag och som är allmänt känt är att flertalet ungdomar är för stillasittande och rör inte alls på sig i samma omfattning som tidigare generationer. Skall vi då som lärare uppmuntra våra ungdomar till att vara stillasittande genom att ge dem läxor?

2.3.3 ELEVERS SYN PÅ LÄXOR, ENLIGT LÄRARNA

Vi har tidigare i detta arbete varit inne på behaviorismens påverkan på skolan. I lärarnas intervjusvar tycker vi att det går att urskilja att några lärare har ett behavioristiskt tankesätt när det gäller elevernas syn på läxor. Detta är intressant, eftersom det finns behavioristiska forskare som anser att eleverna gör läxor för att känna sig bekräftade och uppmärksammade av lärarna. I en lärares grundutbildning ingick tidigare, Maslows behovstrappa. Enligt psykologen Esben Jerlang talar Maslows behovstrappa, som idag är starkt kritiserad av många forskare, om fem grundläggande behov hos individen, vilka hänger samman med varandra (Jerlang 1999:217):

- Behov av självförverkligande
- Behov av uppskattning och positiv självuppfattning
- Behov av kärlek och social anknytning
- Behov av trygghet och säkerhet
- Fysiologiska behov

Jerlang anser vidare, att Maslow menar, att människan är en sökande person, som sällan blir helt nöjd. Vad vi människor söker efter beror på våra erfarenheter. Vi skulle som elever inte göra våra läxor om vi lidit av hunger och känt oss otrygga under en längre tid. Vårt behov av kärlek och vår sociala anknytning bevisar att vi är sociala personer och inte vill vara så mycket annorlunda än andra. Jerlang anser vidare att elever gör läxor för att passa in i traditionella mönster och att det är en ”norm” att göra läxor, eftersom alla elever gör läxor. Man vill få uppskattning av lärare och föräldrar för att man gör läxor. Några elever ser till och med läxorna som ett självförverkligande och som en lyckad skolgång (Jerlang 1999:217).

Denna tanke om läxan som självförverkligande påminner om Österlinds (2001) indelning av eleverna efter elevernas attityd till läxor. I den största gruppen som kallas för "Godvilligt förhållningssätt" läser eleverna läxan eftersom de har blivit tilldelad den. De accepterade godvilligt uppgifterna och gjorde plikttroget läxorna för sin egen skull, vilket liknar Jerlang's tankar; om att man vill få uppskattning och bekräftelse genom läxan.

Vi tolkar att det behavioristiska synsättet finns i Boels, Barbros och Carls svar. Att läxan är som en norm för eleverna som bara skall göras, är Boel inne på. *"Det är inga problem, eftersom de vet vad som förväntas, att de har läxor den dagen."* Enligt henne så tycker eleverna att läxan inte är något problem eftersom de vet att det förväntas av dem, att till en viss dag skall den vara gjord. Precis som i Österlinds (2001) studie så läser många elever läxan för att de har blivit tilldelad den. Barbro är inne på samma tanke som Boel när hon säger att: *"eleverna är vana vid att få läxor, så reaktionerna är inte så stora. Det blir som en naturlig form av skolarbetet."* Läxan har blivit så vanlig att det har blivit en naturlig form av skolarbetet. Detta, att acceptera läxan utan att ifrågasätta den, anser Hellsten (2000) är en av läxans dåliga sidor, där läxan blir som en ritual i skolvardagen som knappast kan ifrågasättas. Läxan som en pågående ritual, vecka efter vecka, kommenterar Carl: *"De tycker det är bra med tre läxdagar i veckan; onsdag, torsdag och fredag."* Eleverna har här anpassat sig till systemet med att ha läxor varje onsdag, torsdag och fredag. Det blir precis som Hellsten anser, en ritual som pågår vecka efter vecka.

Anton tror inte att elever är lika positiva till läxor. De yngre eleverna kan tycka att läxan är rolig, då det är nytt och spännande att gå i skolan. Men han tycker att de äldre eleverna inte är lika entusiastiska till att få läxa. Anton säger: *"I de yngre åldrarna kan de tycka att det är ganska trevligt och faktiskt lite roligt. Men, har man lite äldre elever, från femman och sexan, så tycker jag att de stånkar och stönar lite mer när de får läxor. Det är väl den generella stora skillnaden som jag har sett."* Samma tanke som Anton, att yngre elever tycker att läxan är rolig, är idrottsläraren Adam inne på. *"Barn vill nog ha lite läxor, det är nog så. Visst har man hört kommentarer om att man vill ha mindre läxor och det kan ju vara en fördel med idrottsämnet också, att man inte har läxor. Det är lite mer kravlöst där, man kan gå dit och få en stunds andhämtning i skolvardagen."* I sitt svar belyser Adam en viktig del som sällan kommer fram i intervjuerna med lärare. Att läxan är ett betungande krav som lärarna sätter på eleverna. Adams svar om att eleverna kan komma till idrotten och slappna av en stund, för eleverna vet att de inte har några läxkrav på sig, är en ovanlig men intressant kommentar. Att eleverna känner krav, stress, oro inför läxan är något som Westlunds (2004) studie visar.

I våra intervjuer fanns det även lärare som ansåg att elever är negativt inställda till läxor. Anders är en av dem: *"Det är inte många barn som vill ha läxor, egentligen. Man får förklara för dem att det är nyttigt och lärdomsrik."* Anders själv anser här att läxan är nyttig och lärdomsrik, en bra arbetsmetod helt enkelt. Så eleverna måste övertygas av lärare att det är en bra arbetsmetod. En lärare som både tror att eleverna är negativt inställda till läxan och är övertygad om att det är en dålig arbetsmetod är Agneta: *"Förra veckan hade vi en jättespännande diskussion om att eleverna ibland inte har tid för läxor, eftersom de har många aktiviteter. Då diskuterade vi det lite grann. Vad är viktigast, läxa eller skola eller aktiviteter? Jag försöker vara lite flexibel när det gäller läxinlämningen."* Agneta har tidigare nämnt att hon prioriterar elevernas aktiviteter istället för att ge dem läxa för att hon tycker att det är fel att låta eleverna arbeta extra på deras lediga tid. Och här framkommer det att hon är flexibel och låter eleverna vara lediga, när de inte är i skolan. Bengt som är lärare på högstadiet belyser problematiken med att lärare inom olika ämnen sällan har pratat sig samman, vid läxgivningen. *"Ibland tycker eleverna att de har fått för mycket läxa, de har ju*

väldigt många olika ämnen.” Enligt Bengt så upplever eleverna att de får för mycket läxor för att lärarna på skolan inte har samarbetat med varandra.

Cecilia på Citronskolan missuppfattade frågan och besvarade den enbart från föräldrarnas perspektiv, vilket vi visar i nästa kapitel.

2.3.4 FÖRÄLDRARS SYN PÅ LÄXOR, ENLIGT LÄRARNAS

När det gäller föräldrarnas syn på läxor, så är dessa oftast positiva till läxor, enligt lärarna:

När Adam, som nu mera är idrottslärare, var klasslärare, så försökte han bedriva undervisningen utan läxor ett tag. Detta satte däremot föräldrarna stopp för berättar han. *”De vill oftast ha läxor och det var dem som drev fram att vi skulle ha tre läxor i veckan. Detta för att de kände att storasyster, hon går på högstadiet och där har dem tre läxor om dagen, så ni måste nog ha mer läxor. Så det var föräldrarnas önskemål och då kanske det är de duktigaste eleverna det gäller. De lite svagare eleverna och föräldrar som är mindre engagerade känner det kanske som en belastning och ta för mycket tid.”* Enligt Leo (2004) blir lärarna påverkade av föräldrarnas åsikter och känner oftast sig tvungna att efterleva deras krav. Föräldrarna ser tillbaka på sina egna erfarenheter av skolan, antingen genom deras äldre barn som går i högre årskurser, eller så ser de tillbaka på sin egen skolgång. Att föräldrarna ser till sina egna erfarenheter berättar Carl om: *”De tycker det är för lite läxor. Gör ni ingenting i skolan? Det är lite det stuket som man får höra från föräldrarna. Föräldrarna tar med sig sina egna erfarenheter, när vi gick i skolan så var det så och så mycket.”*

Sten Svensson som är chefredaktör för Lärarnas tidning talar om problemet med att personer utanför skolan påverkar lärarna att ge mer läxor. Han anser att läxan är en bra arbetsmetod för de välmotiverade eleverna. För elever med problem kan de däremot bli problem och i värsta fall oöverstigliga hinder. Han anser att ifall man ger läxor till elever som inte har förutsättningar för att klara av att göra dem, det bryter ner eleverna, istället för att bygga upp dem. Svensson tycker att de flesta lärarna är väl medvetna om detta dilemma, men att trycket från omgivningen att ge läxor, framförallt från föräldrar, är så stort på lärarna att de ger mer läxor än vad som var tänkt från början. (Lärarnas tidning 2008/9).

Att ge läxor till en elev som har svårt att klara av dem får följer precis som Sten Svensson antydde i Lärartidningen. Både Agneta och Barbro anser att föräldrarna oftast få träda in och hjälpa till, vilket de ibland inte klarar av. Agneta kommenterar föräldrarnas syn på läxor så här: *”De vill gärna ha mycket läxor, men när vissa skall hjälpa till, så blir det inte så mycket hjälp.”* Barbro säger: *”De flesta tror jag är positiva till läxor. Men de kan ju på ett sätt uppleva det som arbetsamt och en del nämner ju att de har barn som inte vill göra sina läxor, vilket kan leda till konflikter när man är oense. Men så är det ju med allt.”* Både Agneta och Barbro tror att föräldrarna är positiva till att deras barn får läxor, men att det kan uppstå problem när varken deras egna barn eller de själva klarar av läxorna, vilket är ett dilemma i sig.

Att föräldrarnas påverkan på lärarna är stor ser vi även från de nästkommande svaren från Anton, Bengt, Boel, och Cecilia. Boel svarade att: *”De förväntar sig att deras barn skall ha läxor.”* Anton säger att föräldrarnas syn: *”Är nästan bara positivt. Vissa tycker att de skall ha mer läxor, faktiskt.”* Och liknade svar ger Cecilia: *”Blandat, men mest positivt. En del föräldrar kan fråga sig om de aldrig får någon läxa, men då får dem det förklarat att de har ett eller flera arbeten som skall vara klara under en viss tid, men att detta görs på skoltid och hemma vid behov, men inte som läxa.”* Även Bengt har fått höra detta från en del föräldrar:

"En del föräldrar tycker väl att det ibland är för lite läxor, det har jag fått en del kommentarer av. Som vi ser, av våra citat, så har nästan alla våra intervjuade lärare upplevt en påverkan från föräldrarna om att de skall ge deras barn läxor. Men det finns ett undantag även i våra intervjuer.

Anders är en av de lärare som inte har upplevt något större tryck från föräldrarna om att ge läxor, snarare tvärt om: *"Jag har inte fått några reaktioner från föräldrar, utom i ett par fall, då föräldrarna tyckt att det blivit för mycket."* Här har Anders upplevt föräldrar som har samma åsikt som de flesta elever, nämligen att det kan bli för mycket läxor. Varför Anders upplever det så här, är svårt att svara på? Det kan vara så att Anders har med sig en ovanligt hög läxmängd till att undervisa i en tredjeklass, då han har vana att undervisa högre årskurser. Detta kan göra att reaktionerna från föräldrarna blir att det kan bli lite mycket läxor, fast detta är inget som vi vet med säkerhet.

2.3.5 KORTARE ELLER LÄNGRE LÄXA? VAD FÖREDRAR LÄRARNAN?

Här visar svaren från lärarna att övervägande delen av våra intervjuade lärare tycker att kortare läxa är att föredra, framför längre läxor vilket stämmer överens med den amerikanske forskaren Coopers studier av elevers läxläsande. Den visade att det var bättre med fler och kortare läxor än färre och längre (Leo 2004:8)

Det absolut vanligaste svaret var att kortare läxor är att föredra i de lägre åldrarna. Anton svarade: *"Ju yngre, desto kortare läxor. De äldre klarar längre läxor. De yngre har inte det perspektivet att klara av en läxa som sträcker sig över flera veckor. Det är en konst att planera upp sin tid över en hel vecka."* Att de yngre eleverna inte har kunskapen eller förmågan att klara av längre läxor är något som Barbro håller med Anton om. Barbro talar även om att det är viktigt att de äldre eleverna får längre läxor, så att de blir förberedda för högre studier. *"Korta läxor i de lägre åldrarna, så att man lär sig tekniken. Sedan när man går på gymnasiet så tror jag att det är väldigt viktigt att man skolas in i att ha längre läxor, för att när man kommer till högskolan sedan, där bygger mycket arbete på att man kan se helheten. Där gäller det att träna sin disciplin och att kunna lägga upp arbetet på egen hand."*

Andra aspekter som kom fram var att en del lärare föredrar kortare läxor för att det inte blir så stor arbetsbelastning på eleverna då. Långa läxor är svåra att planera och när det börjar närma sig inlämning så blir det väldigt mycket på en gång för de elever som inte har lagt upp sitt arbete. Så korta läxor är att föredra enligt Adam: *"Det är bättre med korta, som är snabba, som man blir klar med."* Även Anders tycker att korta läxor är att föredra eftersom de inte blir lika betungande för eleverna. *"Kortare läxor oftare! Tror jag är bäst, så att det inte blir så betungande, utan att de känner att de har en jämn belastning."* Bengt tycker också att det är bättre med kortare läxor, då läxorna inte är lika jobbiga och för att eleverna vänjer sig snabbt med att ha läxor. *"Det är bättre med kortare läxor, då blir det inte så jobbigt och de vänjer sig vid att de har det."*

Boel tycker att kortare läxor är bättre för att det är lättare för eleverna att lära sig att planera efter dem. Längre läxor är svårare att överblicka, och sträcker de sig över en längre tidsperiod så finns risken att eleverna helt enkelt glömmet bort dem. *"Det är nog bättre med kortare läxor, för de lär de sig att planera efter det. Risken med att ha en större läxa över en längre period är att risken finns att de glömmet bort den."*

Carl använder sig av korta läxor i matematiken. Men han är en av de lärare som säger att han även använder sig av lite längre läxor i No, men det är väldigt sällan. *"I matte så har man kortare läxor ofta, för det är så. I No kan jag stoppa in lite längre läxa någon gång. Det kan röra sig om en gång i månaden."* Det kan vara så att ämnet No är mer lämpligt för längre läxor än de andra intervjuade lärarnas ämnen. Dessa ämnen som, språk, idrott, matematik, samt alla klasslärare på låg- och mellanstadiet, de har inte den karaktären som lämpar sig för längre läxor. Läxorna i dessa ämnen är kortare och bygger mer på repetition och faktainläring. I No finns det en möjlighet till att ge läxor som är lite längre och bygger mer på reflektion och att koppla samman olika företeelser.

Agneta konstaterar kort att: *"Jag ger inte så långa läxor."* Vilket inte är särskilt konstigt, eftersom hon inte använder dem särskilt mycket. Det vore riktigt motsägelsefullt ifall hon skulle ge långa läxor som i så fall skulle ta upp en stor del av elevernas fritid. Så var nu inte fallet.

Cecilia som tidigare i intervjun har sagt att hon jobbar med deadlines svarar: *"Varken eller, eftersom jag inte jobbar med läxor."* Här anser Cecilia att en deadline inte är något som man förknippar med läxan, och därför inte har skaffat sig någon uppfattning om ifall det är bättre med korta eller långa deadlines.

Till sist så funderar vi lite över ifall resultatet hade varit annorlunda om vi intervjuat gymnasielärare. Skulle de ansett att längre läxa var att föredra? Det vet vi inte och vi har inte studerat detta närmare. Men vi ville ändå väcka tanken hos både oss själva och, till er läsare.

3 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Nu har vi kommit fram till den avslutande delen av vår studie och det är dags att redovisa vad vi har kommit fram till och detta redovisas genom att vi besvarar varje frågeställning i tidigare angiven ordning som vi tidigare har ställt i detta arbete. Enligt den hermeneutiska metoden skall vi nu försöka sätta samman alla delar i detta empiriska avsnitt till en totalitet. Denna helhet skall förhoppningsvis svara på vårt syfte, att få en uppfattning om lärares syn på läxor.

Ett genomgående mönster som vi har funnit i vår studie är att den svenska skolan fortfarande i stor grad präglas av behaviorismen. Läxan eller läxorna är en viktig del i det behavioristiska tankesättet och vi har funnit genom våra intervjuer, att flertalet av våra intervjuade lärare ofta använder sig av läxor. Till och med vår montessorilärare som är stark motståndare till läxor använder sig av läxor ibland. Andras examensarbeten om läxor och forskare som exempelvis Jan-Olof Hellsten bekräfta denna utbredning. Således är behaviorismen fullt verksam ute i grundskolorna än idag, trots att den är starkt kritiserad av flertalet av dagens forskare. Vi har också funnit att det finns en antydning om att denna teori, även anammas av forskare/lärare inom språk och matematikutbildningen på lärarprogrammet i Sverige. Anledningen att vi anser detta, är att detta tankesätt är starkt förankrat bland språklärarna och matematiklärarna, även om dessa inte har varit yrkesverksamma en längre tid.

3.1 HUR DEFINIERAR LÄRARE LÄXOR?

Lärare är, liksom forskarna, inte helt överens om en gemensam definition. En del forskare, t ex Hellsten (2000) och Westlund(2004), kommer till och med fram till att de inte kan komma fram till en definition av läxan, eftersom den är så mångfacetterad. Den största delen av lärarna, liksom nationalencyklopedin, definierar läxan som en form av hemarbete. Dessa lärare är Anders, Anton, Adam och Boel. En definition som kommer nära läxan som hemarbete är den amerikanska forskaren Coopers (2001) där läxan är en uppgift som ges av läraren och skall utföras utanför skoltid. I våra intervjuer är det Bengt och Cecilias definitioner som liknar Coopers, då de uttrycker att läxan är något som delas ut av läraren till eleverna och skall göras efter lektionstid.

Barbro definierar läxan utefter vad den gör, nämligen repeterar och befäster kunskap hos eleven, stället för vart den skall göras, som de andra lärarna, t ex i hemmet.

Två lärare, Agneta och Carl har en lite luddig definition om vad läxan är för dem. Kanske har det liksom forskarna svårt att enas om en entydig definition. Agneta tycker att läxan kan vara så mycket mer än att göra en viss uppgift hemma, utan den kan även vara ett samtal mellan eleven och dennes föräldrar. Carl, han kopplar ihop läxan med något som eleverna har för att de skall lära sig, men han nämner inte vart eller när den skall utföras.

3.2 HUR ANVÄNDER SIG LÄRARE AV LÄXOR?

Lärare använder sig av läxor av många orsaker som vi kan se. Framförallt används det för eleverna skall lära sig något, men även för att eleverna skall vänja sig vid att ha läxa och ta ansvar för den, samt att föräldrarna får en insyn i skolarbetet. Lärarna på Bananskolan: Barbro, Bengt och Boel, uttrycker att de använder läxan som en form av repetition för eleverna. Anders på Ananasskolan är också inne på samma tankesätt. Detta är ett behavioristiskt tankesätt som lever kvar i skolan genom läxan, trots att denna teori är starkt kritiserad av nutida forskare.

Denna behavioristiska idé om läxan som ett repeterande fungerande kunskapsverktyg är också väldigt genomsyrat hos matematik- och språklärarna och syns klart i deras konversation med oss, om hur de använder läxor i sina ämnen. Anders, Carl och Barbro, som är, eller har varit, i kontakt med matematikundervisning under sin arbetstid säger att läxor förekommer regelbundet varje vecka, oftast som repetition. Inom språkämnen tycker Adam, Boel och Cecilia att man måste ge eleverna läxor för att de skall kunna bli godkända.

Vissa lärare tycker att läxan är speciellt viktig under de första åren i skolan. Adam, Anton och Carl anser detta framförallt när det gäller läsläxor. Vi har även i detta arbete talat om Piagets och Vygotskijs teori kopplat till läxan. Vi tycker att vi kan se att många av de lärare som vi intervjuat grundar sina läxor på den enskilda individen som själv skall lära in någonting, vilket är väldigt piagetinspirerat. Det är bara Agneta som är montessorilärare som inte följer detta mönster. Hennes läxor kan istället vara samtal inom familjen om skolan och lutar mer åt Vygotskijs håll med lärande i social samverkan. Vygotskijs tankar om lärande som ett socialt samspel tillsammans med kamrat/er och/eller föräldrar är annars frånvarande i de andra lärarnas intervjusvar.

Läxan ges även för att eleverna skall arbeta ikapp det som de har kommit efter med i skolan. Adam och Cecilia nämner att detta kan förekomma.

Adam uttrycker även att kvalitén på undervisningen blir bättre ifall man ger eleverna läxor, eftersom skolbarnen då kommer mer förberedda till lektionen.

3.3 HUR TYCKER LÄRARE ATT LÄXAN SKALL UTFORMAS?

Enligt de flesta av våra intervjuade lärare är kortare läxor som ges ofta, bättre än långa läxor som ges mer sällan. Adam, Anders och Bengt tycker att kortare läxor är lämpligare eftersom att arbetsbelastningen på eleverna blir mindre då. Kortare läxor är även att föredra för de yngre eleverna anser Anton och Barbro. Boel anser att kortare läxor är bättre för eleverna, då de lättare kommer ihåg att göra sin läxa, än om läxan är mer utdragen över en längre period. Läxan behöver vara utformad på ett sätt som är anpassat för att eleverna själva skall klara av att göra den, utan hjälp av föräldrarna. Agneta ger läxor så sällan, eftersom hon inte tycker att det är någon bra arbetsmetod, så vid de enstaka tillfällen då hon ger läxa är de alltid korta, så att de påverkar elevens fritid så lite som möjligt. Cecilia kunde inte uttala sig i frågan eftersom hon inte ansåg sig arbeta med varken korta eller längre läxor. Carl är den enda läraren som ibland använder sig av längre läxor i no-undervisningen. Barbro tycker att längre läxor är att föredra för elever på gymnasiet, så att de lär sig det arbetssättet inför högskolan.

3.4 HUR SER LÄRARE PÅ FÖRÄLDRARS ROLL VID LÄXA?

Nästan samtliga lärare uttrycker att föräldrarna är positiva till att deras barn får läxor. Likt det Sten Svensson uttryckte i lärartidningen (Lärarnas tidning 2008/9), så kan trycket från föräldrarna bli så stort att lärare som inte har en så positiv inställning till läxan, kommer att ge läxa ändå, för att vara föräldrarna till lags. Agneta är en lärare som gör på detta sätt.

Anton, Bengt, Carl och Cecilia har fått reaktioner från sina elevers föräldrar att deras barn skall ha mer läxor än vad de redan nu har i skolan. Enligt Leo (2004), blir lärarna starkt påverkade av föräldrarnas åsikter och känner oftast sig tvungna att efterfölja deras krav och detta samband styrks av många av våra intervjusvar. Att ha mycket läxa blir enligt föräldrarna, synonymt med kvalitet och status. Skolan upplevs som bättre och mer effektiv ju mer läxor som lärarna ger. Enligt Carl så tror han att många föräldrar ser tillbaka på sin egen

skolgång, då de själva ansåg att de hade mycket läxor och därför skall deras barn också ha läxor. En del lärare anser att det är möjligt att de duktigaste och ambitiösaste eleverna skulle klara av mer läxor, men samtidigt uttrycker de, likt Adam och Barbro, att de elever som inte är särskilt studiemotiverade, för dem skulle arbetsbelastningen och konflikterna kring läxorna öka markant.

Det var bara Anders som svarade att föräldrarna ville ha mindre läxor, men varför han ansåg detta fick vi inget svar på.

Som kontrast till föräldrarnas övervägande positiva inställning till läxan, så nämnde lärarna en del negativa sidor om läxan, när vi frågade dem. Adam, Anders, Agneta och Carl uttryckte att läxan inverkar negativt på elevernas fritid, samt att det kan vara stressframkallande att både hinna med läxan, kompisar och andra aktiviteter. Cecilia tycker att för mycket läxor kan döda elevernas intresse för ämnet och Barbro tror att eleverna blir överbelastade ifall man ger dem för mycket läxor. Anton nämner att alla elever inte har samma förutsättningar att få hjälp hemifrån av sina föräldrar, vilket gör att förutsättningarna blir orättvisa mellan eleverna, då en del elever får kämpa lite mer än andra med läxan.

3.5 ÄR DET NÅGON SKILLNAD PÅ LÄRARES SYN PÅ LÄXOR BEROENDE PÅ ERFARENHET I YRKET?

De lärare som vi med säkerhet kan säga har mest erfarenhet inom läraryrket är Agneta och Barbro, då båda två har undervisat i över trettio år. Är det någon större skillnad på deras syn på läxan jämfört med andra lärare med färre år som lärare? Ja, det tycker vi att man kan utläsa i våra intervjuer. Vi tolkar deras svar som mer motiverade och väl sammanhängande. De framstår som att de har en bättre samlad bild över hur de vill, eller som i Agnetas fall inte vill använda läxan. De andra lärarnas svar upplever vi vara lite mer motsägelsefulla och ogenomtänkta än Agnetas och Barbros som har en röd tråd rakt igenom och som inte viker av en tum från sitt synsätt. Det visar på att deras syn på läxor även är präglad av tidigare läroplaner. Agnetas läxsyn genomsyras av den läxnegativa läroplanen från 1969, och Barbros syn visar på en positiv inställning till läxan enligt 1980 års läroplan.

4 EGNA REFLEKTIONER

Vi avslutar detta arbete med att egna personliga reflexioner om läxan.

4.1 ERIKS KOMMENTAR:

En av anledningarna till att jag intresserade mig för att skriva om läxan i mitt examensarbete var att jag ville lära mig mer om den eftersom den inte alls har nämnts under min utbildning. Visst har jag lärt mig jättemycket om läxan under arbetets gång, men jag känner mig fortfarande väldigt osäker till hur jag själv vill använda läxan som lärare. Alla jättebra argument, både för och emot läxans vara, eller inte vara, i skolan, som vi har fått, har nästan bara gjort mig ännu mer fundersam. Är läxan en bra arbetsmetod eller inte? Jag har väldigt svårt att bestämma mig. Det främsta argumentet enligt mig till att inte ge läxa är att det inkräktar på elevens lediga tid, med sina kompisar, familj och övriga aktiviteter. Vilken annan arbetare, på vilket annat jobb som helst, skulle vilja arbeta extra efter dagens slut under sin lediga tid? Inte många antar jag. Som vi har funnit i detta arbete, så är läxan ett väl inarbetat moment i skolan och det sitter dolt i väggarna att man som lärare skall ge sina elever läxor. Eleverna tar nästan läxan lika mycket för givet, fast det klagas på att det kan bli lite mycket ibland, går man i skolan så får man läxa med sig hem, så är det bara. Detta är ett mönster som är väldigt svårt att bryta, ifall man som ny lärare skulle bestämma sig för att inte använda sig av läxor.

Läxan är enligt mig en användbar inlärningsmetod för lärare och elever, när den används på rätt sätt. Men, när används läxan på rätt sätt? Det är det som jag har börjat fundera på under detta examensarbete. Jag instämmer med en del av lärarna i våra intervjuer, att språkännena skulle bli väldigt svåra att lära ut om eleverna inte fick läxa i dessa ämnen. Jag tror att jag själv kommer att vara ganska återhållsam med att ge läxor när jag kommer att arbeta som lärare. Det gäller att hitta ett mål och mening med läxan. För läxor som bara tar upp elevernas tid, och som bidrar till ilska, ångest och frustration hos dem, är helt onödiga och oanvändbara.

4.2 HENRIKS KOMMENTAR:

Vår studie om läxor har gett mig mer nyttig kunskap än vad jag trodde från början vid våra första lärarintervjuer. Men, när vi börjat gräva mer på djupet om läxor, genom tidigare forskning och jämfört detta med den information vi fått från våra intervjuer, har det gett mig en ökad förståelse om läxor. Nu förstår jag bättre varför det är så vanligt med att använda läxor som ett instrument för lärande ur flera perspektiv.

Det har också påverkat mig mycket, i hur jag kommer att använda läxor i min framtida roll som lärare och i vilken omfattning. Om ett par månader skall jag och min familj flytta till Drammen i Norge, där jag och min hustru skall arbeta på ett privatgymnasium. Detta är min första anställning som behörig lärare och jag hoppas att mitt mod inte sviker mig, när det gäller min nyförvärvade syn på läxor, då jag under denna studieperiod blivit mer negativ gentemot läxor, än vad jag var för ett par månader sedan, då vi påbörjade detta arbete.

Jag har också fått en ökad medvetenhet angående de påtryckningar lärare kan få genom kollegor, föräldrar och elever. Denna studie har också givit mig en större förståelse om att vi lärare kan ha olika uppfattningar om användandet av läxor och att detta styrs av många faktorer. Jag kan förstå att matematiklärare och språklärare har fog för att använda sig av läxor och denna förståelse för blivande kollegor kommer att göra mig bättre rustad för att fungera som en bra lärare. För ett lärande kan ske i mötet med kollegor, elever och föräldrar.

5 REFERENSLISTA

5.1 PUBLICERADE TRYCKTA KÄLLOR

- Andersen, I (1998). *Den uppenbara verkligheten*. Lund: Studentlitteratur
- Berndt, S Bohlin, A-L & Slotte-Larsson, A (2007). *Läxor – Ett pedagogiskt verktyg? En studie om hur lärare reflekterar kring läxan som företeelse*. Institutionen för samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm, Stockholm
- Cooper, Harris M (2001). *The battle over homework*, Common ground för administrators, teachers and parents. Thousand Oaks, Calif: Corwin press, inc
- Cronlund, K (2001). *Lev i tiden: Psykologi för gymnasiet*. Stockholm: Bonniers
- Dysthe, O (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Easiasson, P (2007). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Elanders Gotab.
- Ekbom, M & Johansson, J (2007). *Läxans betydelse i undervisningen – en intervjustudie av pedagogers uppfattningar*. Pedagogiska Institutionen. Örebro universitet. Örebro
- Fägerborg, E (1999). "Intervjuer" i (red Kaijser & Öhlander) *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Forssell A m fl (2007). *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber AB
- Gilje, N & Grimen, H (1995). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos
- Hellsten, J-O (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala: Uppsala Universitet
- Hopkins, D (1993). *A Teacher's Guide to Classroom Research*. Milton Keynes: The Open University
- Jerlang, E (1999). *Utvecklingspsykologiska teorier*. Stockholm: Liber AB
- Illeris, K (2007). *Lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Kaijser, L & Öhlander, M (1999). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur
- Korp, H (2007). *Kunskapsbedömning –hur, vad och varför*. Myndigheten för skolutveckling: Stockholm
- Leppimaa, K & Lilljebjörn, F (2007). *Lärares uppfattningar om läxor – läxornas utformning och effekter*. Pedagogiska Institutionen, Örebro universitet, Örebro
- Leo, U (2004). *Läxor är och förblir skolarbete. En studie om inställningar till läxor i ett F-9spår i grundskolan*. Magisteruppsats, Malmö Högskola, Malmö

Läraryrket (1996). *Pedagogisk uppslagsbok. Från A till Ö utan pekpinnar*. Stockholm: Läraryrket förlag.

Piaget, Jean (1973). *Språk och tanke hos barnet*. Lund: Gleerups bokförlag

Ramsey, P & Oliver, D (1995). *Capacities and behaviour of Quality Classroom Teachers*. School effectiveness and School Improvement vol 6, no 4.

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.

Stukat, S (2005). *Att skriva examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Lund: Studentlitteratur

Svensson, B & Svensson, K (2005). *Meningen med läxor - En undersökning om läxor ur lärarens perspektiv*. Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet, Göteborg

Svensson, S & Wennberg, A (2007). *Lärares syn på läxor*. Institutionen för utbildningsvetenskap, Luleå tekniska universitet, Luleå

Säljö, R (2000). *Lärande i praktiken - ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma

Thurén, T (1991). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber

Wellros, S (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur

Westlund, I (2004). *Läxberättelser - läxor som tid och uppgift*. Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap. Linköping: Linköpings universitet, UniTryck.

Österlind, E (2001). *Elevers förhållningssätt till läxor. En uppföljningsstudie*. Högskolan Dalarna.

5.2 ÖVRIGA TRYCKTA KÄLLOR

Hellsten, J-O (1997). *Läxor är inget att orda om*, i *Pedagogisk Forskning i Sverige* (1997 årg 2 nr 3) s. 205 – 220

HSFR (1996). *Etik. Forskningsetiska principer för humaniora och samhällsvetenskap*. Psykologiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm

5.3 OTRYCKTA KÄLLOR

Intervjuer (finns att tillgå på band och i skriftlig form)

Nationalencyklopedin, (2007). www.ne.se. (Besökt 17/04 2008)

Läraryrket tidningar.

(www.larartidningar.net/default.asp?ArticleID=391913&CategoryID=3612&ArticleStateID=2 2008-05-17 11:28).

BILAGA

INTERVJUFRÅGOR

Bakgrund

- Vilket ämne/ämnen undervisar du i?
- Vilken årskurs undervisar du i?
- Hur länge har du undervisat?

Läxan som fenomen

- Hur definierar du ordet läxor?
- Hur ser du på läxan kopplad till inläring?
- Har skolan som du arbetar på någon gemensam tanke kring läxläsning?

Lärarens syn på läxor

- Använder du dig av läxor?
- Vad uppnår du genom att ha/inte ha läxor? Finns det några positiva och/eller negativa sidor?
- Vad får du för reaktioner från barnen?
- Vad får du för reaktioner från föräldrar?
- Är det bättre med kortare läxor ofta istället för längre läxor mer sällan?
- Vilken åldersgrupp på grundskolan är det viktigast med läxor för elevernas inläring?
- Har din syn på läxor förändrats under din tid som lärare?

Andra omständigheter som påverkar användandet av läxor

- Har lärarna på din skola samma syn på läxor som du eller är det några skillnader?
- När förväntas läxan att göras? Finns det möjlighet under skoltid eller är det något som eleven skall göra hemma?
- Förväntas föräldrarna hjälpa till eller skall eleverna göra läxorna själva?
- Finns det andra omständigheter som påverkar användandet av läxor? Schemat? Tidsbrist? Kursplan?